

Upravništvo: Ljubljana, Puciničeva ulica 3.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Puciničeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računa: za ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17-749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Corri. Post. No. 11-1118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz Italije
in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbrava vsak dan razen posebnosti
Naročnina znaša mesečno Lit. 18.—
za inozemstvo pa Lit. 22.80.
Uredništvo:
Ljubljana, Puciničeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Hudi boji oklopnih oddelkov in pehote v Egiptu

26 angleških letal sestreljenih — Bombardiranje sovražni-
kovih oklopnih vozil

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 5. novembra naslednje 893. vojno poročilo:
Včeraj so se na puščajskem področju med El Alameinom in Fuko od prvih jutranjih ur do pozne noči razvijali hudi in krvavi boji med našimi oklopnimi oddelki in pehoto ter med enakimi sovražnimi enotami. Po izredno hudem odporu so se proti večeru čete italijanske - nemške vojske umaknile na nove postojanke proti zapadu. Sovražnikove izgube na ljudeh in sredstvih

so bile ogromne, tudi naše so bile znatne. Osnovi lovci so napadli s skrajnim zagonom sovražno letalstvo, ki je bilo številčno v premoči, ter so v ponovnih spopadih zbili 26 sovražnih letal. Naša napadalna letala so z bombami in s strojnimi iz majhne višine obstreljevali sovražna oklopna vozila.
Poleti nad Tobruk in Bengazi so povzročili občutno škodo; med libijskim prebivalstvom je nekoliko mrtvih in mnogo ranjenih.

Velik razmah fašističnega socialnega skrbstva

Poročilo predsednika Fašističnega narodnega zavoda za socialno skrbstvo Duceju o uspehih

Rim, 4. nov. s. Duce je sprejel nacionalnega svetnika Ferruccio Lantini, predsednika fašističnega narodnega zavoda za socialno skrbstvo, ki je Duceju poročal o uspehih v letu 1941, kakor se kažejo v poročilih splošnega obveznega zavarovanja, posebnih skrbstvenih fondov in drugih poslovanj zavoda. Uspehi zavoda kažejo, kako obširno je bilo udeleževanje v preteklem letu ter so dokaz važnosti podrobnega delovanja in korist delavcev vseh kategorij.
Za zavarovalne in oskrbovalne posle je bilo izplačanih v letu 1941 6551,4 milijona lir, to je za 3,4 milijona več v primeri z letom 1940.

Pokojsnine za invalidno in starostno zavarovanje skupno s posebnimi skrbstvenimi fondy, ki so bile likvidirane v letu 1941, znašajo 10.788.390 lir, po številu pa jih je bilo 99.400. Ob koncu leta 1941 je bilo izplačljivih 744.824 pokojnin v letnem znesku 673.083.072 lir.

Posojil poročnega in rojstvenega zavarovanja je bilo 66.247, poročnih nakazil je bilo izplačanih v znesku 38.509.900 lir in 412.379 nakazil ob porodu v znesku 119 milijonov 553.180 lir.

Za odškodnino za brezposelnost je bilo izplačanih 228 milijonov lir z dodatki za otroke.

36.311 oseb je bilo deležnih podpore protituberkuloznega zavarovanja ob koncu leta 1941. Od teh se je zdravilo 27.877 v sanatorijih, 8424 pa v ambulatorijih. V letu 1941 je bilo izdano zanje 330 milijonov lir.

Od leta 1929, ko se je začelo izvajati zavarovalniško posojevanje, do leta 1941 so znašali izdatki 2300 milijonov lir.

Znatne vsote so bile izplačane za družinske doklade v skladu z ukrepi, ki je bil sprejet leta 1941 glede povečanja in podvojitve dokladov vsem delavcem, ki so poglavarji družine. Za družinske doklade je bilo izplačanih 3813,4 milijona lir, za družinske doklade delavcem, vpoklicanim pod orožje, pa je bilo izplačanih še 274,5 milijona lir. Zasebnim nameščencem, ki so bili vpoklicani pod orožje, je bilo izplačanih 739 milijonov lir ter 280,8 milijona lir za nagrade v zneskih 14dnevne plače delavcem v industriji, ki so bili vpoklicani pod orožje. Posebni odsek za poročna posojila je dal lani 34.161 posojil v skupnem znesku okrog 50 milijonov lir. V celoti je bilo izdanih doslej 199.189 poročnih posojil v znesku 317 milijonov lir.

Nacionalni svetnik Lantini je nato poročal o finančnem stanju zavoda v letu 1941. Zavod je investiriral nad 2.769 milijonov. Udeležil se je z dvema milijardama dopisovanja narodnih posojil v letu 1941. Za ljudske hiše je izdal 138.253.857 lir.

Predsednik fašističnega narodnega zavoda za socialno skrbstvo je nato poročal o ukrepih, ki naj omogočijo vedno bolj

Skrb za vojne invalide

Rim, 4. nov. s. Duce je sprejel nacionalnega svetnika Giannija Baccarinia, predsednika narodne ustanove vojnih invalidov. Baccarinij je Duceju obširno poročal o obnovljenem udeleževanju zavoda. Z nedavno reformo ustanovitvenega zakona zavoda in s spopolnitvijo njegovih organov in uradov, je zavod ustrezal zahtevam vojne. Predsednik je obravnaval v svojem poročilu zlasti vprašanje poklicne vzgoje in nameščenja invalidov. Opisal je načrt, ki se izvaja ob sodelovanju predsedstva ministrskega sveta in v popolnem sporazumu z invalidskimi organizacijami in prid invalidov, ki se nameščajo v javno in zasebno upravo ter v vse službe na raznih področjih državnega gospodarskega življenja. Zopetna vzgoja, ki se je pričela v invalidskih središčih, kjer je zavod takoj navezal stike s svojimi novimi vpisanci, se razvija s pomočjo šol in poklicne posvetovalnice, ki jih zavod financira. S sporazumi, ki jih je Duce že odobril s fašističnimi konfederacijami industrijcev in poljedelcev, sta bila ustanovljena še dva zavoda, ki ju industriji in poljedelci financirajo. Zavoda sta že pričela delovati v pokrajini in njuna naloga bo, vrniti proizvajalnemu udeleževanju delavce in kmetje invalide.

Duce je izrazil nacionalnemu svetniku Baccariniju svojo pohvalo zaradi obširnega udeleževanja ter je dal navodila tako, da se bo hvaležnost in solidarnost Domo- vine do tistih, ki so utrpeli osebo škodo zaradi vojne in pri izpolnjevanju svoje najvišje dolžnosti, kazala na najbolj skrben in primeren način.

Medtem ko je v Palestini vsaj relativno poveljstvo povsem v angleških rokah, je položaj v Siriji v tem pogledu še zelo nejasen. Teoretično so čete tamkajšnje posadke podrejene poveljstvu 9. in 10. armade, ki jima stoji na čelu general Wilson, čigar generali stan in sedež v Bagdadu, praktično pa se tudi razen angleško-ameriške rivalnosti vrinjajo tudi degaulistični interesi. Degaulistični general Catroux namreč ve, da bo s Sirijo končno razpodeljen om, ki bo imel na razpolago primeren vojaško moč.

Francozi so prestali v tem pogledu že med prvo svetovno vojno hude preizkušnje, ko se niso mogli poslužiti nobene izgovora Syke-Picot iz leta 1916, nanašajoč se na Srednji vzhod, in sicer prav zaradi tega, ker so povsod naleteli na britanske oborožene sile. Zato se degaulisti poslužujejo čim večjega pasivnega odpora proti Angležem. Zelo težavni pa so tudi odnosi med letalskim generalom Adlerjem, poveljnikom ameriških letalskih sil v Siriji, in vrhovnim poveljstvom v Bagdadu, ki je v Wilsonovih rokah.

Zmeda med poveljstvi in uradi v Iranu pa je še posebno smešna, kajti tu se angleško-ameriška nasprotja mešajo še z ruskimi posegi. V Iranu imamo namreč

Novi udarci anglosaški plovbi 26 ladij s 168.000 tonami potopljenih od Severnega ledenega morja do Indijskega oceana

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 5. nov. s. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo:

V daleč razpletenih operacijah, ki so se gale od Severnega ledenega morja do vođa južno od Madagaskarja, so nemške podmornice po velikih uspehih zadnjih dni v neprestanih napadih prizadele sovražnikovu prevoznemu brodogradu nove najhujše izgube.

Na severnem Atlantiku so dobile po trdovratnem zasledovanju ponovno stik z ostanki konvoja, ki je bil z vojnimi potrebščinami in živežem na poti v Anglijo in v katerem so potopili že 16 ladij s skupno 94.000 br. reg. tonami in nato nadaljnjih 6 ladij s 37.000 br. reg. tonami ter poškodovali dva parnika z zadetki s torpedi.

Osvojitev novih postojank na Kavkazu

Tri ladje v luki Tuapseja potopljene — Hudi boji pri Alagirju — Novi uspehi v Stalingradu

Berlin, 5. nov. Današnje poročilo vrhovnega poveljništva nemške vojske javlja:

Na zapadnem Kavkazu je pehota z odločnim napadom zavzela nove sovražnikove postojanke, potem ko je odbila protinapade. Bojna letala so v pristanišču Tuapseja potopila 3 trgovske ladje s skupno 5800 br. reg. tonami. Nočna bojna letala so uspešno napadla postojanke v sovražnikovem zaledju.

Pri Alagirju so bili podzvati novi siloviti napadi, trdovratni boji so še v teku. Letalstvo je napadlo zbirališča čet in preskrbovalne kolone v prostoru med rekama Terekom in Kumo. Neki transportni vlak je bil uspešno bombardiran.

V Stalingradu so privedle napadalne operacije do novih uspehov. Zavzeta je bila neka sovražnikova postojanka. Sovražnikovi protinapadi so bili odbiti. Letalski napadi so bili usmerjeni proti sovražnikovi prometni zvezi in topniškim postojankam vzhodno od Volge.

Ob Donu so italijanske čete odbile poskuse prekoračenja reke.

V srednjem in severnem odseku vzhod-

nega bojišča je bilo med lastnimi napadalnimi operacijami uničenih več sovražnih oddelkov. Krajevni sovražni napadi so se ponesrečili. Letalstvo je bombardiralo važno sovražno oskrbovalno središče.

V času od 10. do 31. oktobra je bilo nad vzhodnim bojiščem uničenih 615 sovražnih letal in sicer 535 v letalskih bitkah, 31 od protiletalskega topništva, ostala pa na tleh. V istem času je bilo izgubljenih 56 lastnih letal.

Bitka v Egiptu je na vsej fronti še v teku. Nemško-italijanske čete nudijo sovražnim napadom skrajni odpor. V posameznih odsekih so se umaknile po načrtu na pripravljene postojanke. Neprestani bombni napadi letalstva so bil usmerjeni proti britanski vojski in topništvu. Dne 3. in 4. novembra so nemška in italijanska letalska letala v ogorčenih letalskih bitkah s številno nadmočnim sovražnikom sestrelila 30 sovražnikovih letal, štiri lastna letala pogrešamo.

Na Severnem morju je bila potopljena trgovska ladja s 7000 tonami, poškodovani pa sta bili dve nadaljnji veliki trgovski ladji.

Na Severnem morju je bila potopljena trgovska ladja s 7000 tonami, poškodovani pa sta bili dve nadaljnji veliki trgovski ladji.

Na Severnem morju je bila potopljena trgovska ladja s 7000 tonami, poškodovani pa sta bili dve nadaljnji veliki trgovski ladji.

Na Severnem morju je bila potopljena trgovska ladja s 7000 tonami, poškodovani pa sta bili dve nadaljnji veliki trgovski ladji.

Rušenje sovjetske obrambe na Kavkazu

Berlin, 5. nov. s. Izpodkopavanje sovjetskega obrambnega sistema na kavkaškem področju se metodično nadaljuje. Kakor je davi javilo nemško vrhovno poveljništvo, so zavzevalske čete večeraj severno od Tuapseja zavzele nekaj utrdb in skalovju in uničile ali zajele branilce. Ti uspehi so del akcij, ki so jih izvedli grenadirji in nemške planinske čete. Samo v enem odseku je neki grenadirski polk zavzel v treh tednih 36 sovjetskih utrdb. V tej dobi so napadali pregazili 24 mrežastih zapor, očistili 27 minskih polj ter zavzeli jarke in utrdbice na naravnih postojankah, ki so omogočale odlično obrambo. Ako se napredovanje v gorskem predelu ne nadaljuje bliskovito, je treba upoštevati, pravijo v tukajšnjih pristojnih krogih, kakšne taktične težkoče morajo premagovati napadalci. Te težkoče so še večje zaradi slabega vremena in zaradi neuporabnosti operacijskega ozemlja. Vrednost nemških in zaveznških čet je zaradi tega še bolj očitna. Med zadnjimi operacijami so boljševiki izgubili razen številnih padlih in ujetnikov 69 strojníc, 30 metalcev bomb in mnogo drugih vojnih potrebščin.

Kakor so davi obvestili pristojni uradi, nemški napad naglo napreduje tudi na področju gornjega toka Tereka. Med Alagirjem in Ordžonikidzejem so boljševiki ustvarili obširen in globok sistem utrdb, opremljenih z modernim orožjem, med drugim z avtomatskim topništvom. Vse najvažnejše strateške točke branijo rdeči z običajno srditostjo. Kljub temu so planinske čete tudi večeraj ob podpori strmo-
glavcev in strojníc lahko dosegle določene cilje. Zaradi silnih napadov letalstva so imele sovjetske sile izredno hude izgube, in sicer one sovjetske čete, ki so skušale po obeh vojaških prekopavskih cestah področja Osetov doseči najbolj ogrožene postojanke. Promet je bil na tej važni zvezi na več krajih prekinjen zaradi nakopičenja vojnih potrebščin, ki so bile med le-

talsko akcijo uničene. Uničenih je bilo mnogo motornih vozil, težkih in lahkih topov, med njimi nekaj možnarjev, ki so jih sovjetski inženjerji postavljali na postojanke.

Na fronti pri Stalingradu se nadaljuje, kakor objavljajo tukajšnji vojaški krogi, policijske operacije v industrijskih četrtih, ki so jih nedavno Nemci zavzeli. Sileh nemški sovjetski poizkus dovajanja ojačen po Volgi ponoči je preprečila nemška obramba na nasprotnem obrežju. Močni reflektorji ob veliki ruski reki osvetljujejo ponoči široko površino reke ter omogočajo topništvu in letalom učinkovito obstreljevanje vsakega čolna ali broda, ki skuša preko reke. Bombe nemških strmo-
glavcev

Nemški povračilni napad na Canterbury

Poročilo vojnega poročevalca ki je sodeloval pri sobotnem napadu — „Pozdrav“ Američanom

Berlin, 4. nov. s. O represalijah akciji, ki jo je nemško letalstvo izvedlo v soboto na Canterbury, so se doznale danes zvečer zanimive podrobnosti. Nemško letalstvo je hotelo ob koncu meseca toplo pozdraviti angleško gospodo, piše poseben dopisnik. Na ta pozdrav gospode gotovo niso bili pripravljeni. Naša močna skupina je mirno dosegla sovražno obalo. Tu pa tam so se sicer pojavili lovci angleškega letalstva, toda držali so se raje daleč od nas. Tudi protiletalska obramba je bila slabotna, čeprav so se nekateri naši bombniki hoteli izvežbati za svojo akcijo ter so izvajali vrtoiglavne polete nad vojaškimi in industrijskimi objekti, na katere so metali bombe in jih zadevali v polno. Spremljevalna letala so bila pripravljena, da jih ščitijo pred iznenaditvijo.

Dospeli smo do cilja Canterburyja. Mesto obkroža zavesa zapornih balonov, toda ta zapora je bila bliskovito premagana in

so tudi večeraj zadevale topniške postojanke sovražnika na zapadnem obrežju Volge. Strmoglavci so neprestano bombardirali postojanke. Nemški lovci so v zraku nad bojiščem sestrelili 5 sovjetskih letal.

Sovjetski prebežniki se množijo

Berlin, 4. okt. Mednarodna poročevalska agencija je izvedela iz tukajšnjih vojaških krogov, da v mnogih odsekih vzhodne fronte neprestano rase in se znatno množijo številni prebežniki. Ti soglasno potrjujejo v svojih izpovedih, da je Stalin odredil velike ofenzive na različnih točkah ob Donu v osrednjem in severnem odseku. Vse to se mora izvršiti v zvezi s 7. novembrom, namreč s 25letnico boljševskega režima. Že nekaj tednov sem se vrši v vsej Rusiji žilava propaganda političnih komisarjev, kažejo se sleparki filmi, ki predstavljajo namišljena grozodejstva nad ruskimi ujetniki. Ti so tudi izpovedali, da se vsaka nevolja proti slabi hrani, oskrbi in zimski opremlitvi za najostrejšimi sredstvi. Tudi so v vseh odsekih pomnožili številno tako zvanih zapornih bataljonov, ki imajo nalogo, da na vsak način, v potrebi tudi s smrtno kaznijo na mestu preprečijo beg iz prve črte.

Razen ojačene sovražne izvidniške delavnosti za sedaj iz severnega in osrednjega odseka ni javiti nič važnega. Na fronti ob Donu so madžarski oddelki odbili mnogo boljševiških napadov. V istem odseku so madžarski in rumunski bombniki in lovci učinkovito napadali ruske prekrbovalne kolone in zbirališča čet v neposrednem zaledju.

Na severu od Stalingrada so boljševiki poskušali prebroditi Volgo toda poskus je bil krvavo odbit in neka topničarka je bila pri tem potopljena. V industrijskem delu Stalingrada nemški udarni oddelki nadaljujejo čiščenje. Eskadre nemških bombnikov in strmoglavcev so tudi večeraj povzročile silno krvave izgube zbirajočim se sovjetskim četam. Na Kalmiski stepi je nemški motorizirani oddelki dosegel uspeh proti znatnim silam sovjetske konjenice. Nemci so jo obkolili in jo po večini ujeli, ostale pa po hudem boju poglani v beg.

Ob zgornjem teku reke Tereka so se razvili siloviti boji med nemškimi oklopnimi četami in novimi sovjetskimi divizijami, ki so prišle iz Zakavkazja. Boj se je vršil za posest gruzinske vojaške ceste, katere del so Nemci že osvojili. Zaradi tega so boljševiške čete na severu Kavkaza v veliki stiski, ker jim Nemci preprečujejo dovoz. (Il Piccolo.)

S finskega bojišča

Helsinki, 4. nov. s. Finsko vrhovno poveljništvo sporoča: V zadnjih 24 urah je zaporniški frontni čet preprečil v zapadnem odseku aunuške fronte dva zaporedna sovjetska poizkusa prekoračenja reke Svir na posebnih ladjah. Vzhodno od tod so bili sovjetski oddelki in patrolje, ki so se kretali pred finskiimi postojankami, povsod odbiti. Na fronti vzhodne Karelije so bili odbiti v južnem odseku manjši napadajoči sovjetski oddelki. Na ostalih frontah in sektorjih živahno udeleževanje patrolj.

Zmeda v anglosaškem vojnem vodstvu na Bližnjem vzhodu

Borba za vrhovno poveljstvo med ameriškiimi, angleškimi in degaulističnimi generali

Carigrad, 4. nov. Vesti iz Kaira poročajo, da se bo tam v kratkem sestala angleško-ameriška konferenca, kjer naj bi že enkrat napravila konec zmede, ljubosumnosti in medsebojnemu posegom v pristojnosti med različnimi poveljstvi na sredozemskem vzhodu, med angleškimi, ameriškim in degaulističnimi. Istočasno se doznava, da objavlja angleško pisani list »Egyptian Gazette« članek, v katerem obžaluje labirint generalnih štabov, sedežev poveljstev in vojaških štabov, sedežev poveljstev in vojaških poslanstev na Bližnjem in srednjem vzhodu.

Doslej je bilo podvzetih že več poskusov za poenotenje poveljstev na Bližnjem vzhodu, vendar pa je še vedno poleg vrhovnega angleškega poveljstva v Kairu ameriško poveljstvo za ameriške čete v Egiptu, zlasti za njihove letalske sile. Več tednov so razpravljali samo o tem, ali naj bodo ameriške letalske sile podrejene angleškemu poveljstvu ali ne. Razen navedenih dveh poveljstev pa je v Kairu tudi posebno ameriško vojaško poslanstvo pod vodstvom generala Maxwella, ki ima pogoste spore z angleškima generaloma Alexandrom in Montgomeryjem, ker hoče vselej povzglaviti odločilno besedo, ko gre za uporabo vojnih sredstev, kajti te potrebščine prihajajo namreč iz Zedinjenih držav. In prav Maxwell zastopa sicer stališče o poenotenju, pri čemer seveda za-

hteva, da bi poveljeval tudi obema angleškima generaloma.

Medtem ko je v Palestini vsaj relativno poveljstvo povsem v angleških rokah, je položaj v Siriji v tem pogledu še zelo nejasen. Teoretično so čete tamkajšnje posadke podrejene poveljstvu 9. in 10. armade, ki jima stoji na čelu general Wilson, čigar generali stan in sedež v Bagdadu, praktično pa se tudi razen angleško-ameriške rivalnosti vrinjajo tudi degaulistični interesi. Degaulistični general Catroux namreč ve, da bo s Sirijo končno razpodeljen om, ki bo imel na razpolago primeren vojaško moč.

Francozi so prestali v tem pogledu že med prvo svetovno vojno hude preizkušnje, ko se niso mogli poslužiti nobene izgovora Syke-Picot iz leta 1916, nanašajoč se na Srednji vzhod, in sicer prav zaradi tega, ker so povsod naleteli na britanske oborožene sile. Zato se degaulisti poslužujejo čim večjega pasivnega odpora proti Angležem. Zelo težavni pa so tudi odnosi med letalskim generalom Adlerjem, poveljnikom ameriških letalskih sil v Siriji, in vrhovnim poveljstvom v Bagdadu, ki je v Wilsonovih rokah.

Zmeda med poveljstvi in uradi v Iranu pa je še posebno smešna, kajti tu se angleško-ameriška nasprotja mešajo še z ruskimi posegi. V Iranu imamo namreč

Pogrešana švedska ladja

Stockholm, 4. nov. s. Izginotje švedske trgovske ladje »Bength Sture«, ki je bilo davi objavljeno, je alarmiralo tukajšnje mornariške kroge. Doslej ni bilo mogoče ničesar doznati o usodi ladje, splošno prepricanje pa je, da jo je potopila kaka sovjetska podmornica. »Aftonbladet« omeinja v zvezi s tem, da je London v zadnjem času ukazal, naj se podžiga vojna na Baltiku, in jasno je, da je opozorilo bilo namenjeno sovjetskemu podmorniškemu orožju, ki povzroča izgube nevtralnimi trgovskimi mornarici. List opozarja na to koincidenco in omenja, da je bila ladja »Bength Sture« namenjena na Švedsko s tovorom premoga za oskrbovanje nevtralnih držav. Kakor se zdi, zavezniki ne čujejo imeti najmanjšega obzira za interese nevtralec. Ta metoda sil švedsko vlado, zaključuje list, da podvzame vse možne varnostne ukrepe za zaščito plovbe lastnih ladij in predvsem, da razkrinka udeleževanje mnogih vohunov, ki jih mgolgi v državi, kajti zaradi njih je napadalec že brez dvoma dobro informiran o kretanju švedske trgovske mornarice.

Neomajna nevtralnost Argentine

Buenos Aires, 5. nov. s. Posebni dopisnik velikega čilskega lista »Nation« se je razgovarjal s predsednikom Castillo, ki je najprej zatrdil, da argentinska nevtralnost ne sme nikogar presenetiti, ker sloni na nespremenljivem zadržanju argentinskih delegatov na medameriških konferencah. Nato je Castillo izjavil: Lahko kategorično zatrdim, da se v bodočnosti politično nevtralnostno zadržanje nikakor ne bo spremenilo, razen v primeru nepričakovanih dogodkov, ki jih ni mogoče napovedovati in ki jih človeško presojanje ne more doseči.

Pomanjkanje živil v Palestini

Lizbona, 3. nov. s. Preskrba z živili v Palestini se čimdalje bolj slabša. Oblasti so morale strogo racionirati vsa živila od moke in kruha do sladkorja. Ta sklep je tem težje zadel prebivalstvo, ker so mu sporočili, da se bo položaj zboljšal zaradi uvažanja, uvoza pa ni bilo nobenega. Prebivalstvo je zelo nezadovoljno.

Dokument, ki obtožuje do neba

Zdravniške ugotovitve, kako so pobesneli komunisti
nečloveško trpinčili svoje žrtve, preden so jih umorili

Vso strahoto komunističnega pekla je morala poletj prenesti tudi lepa dolenska župnija Stopiče pri Novem estu. Redka je v župniji hiša, katere ne bi komunistični teroristi oropali. Vrh tega so komunistični razbojniki umorili iz fare, že kolikor je došlo ugotovljeno, najmanj 18 ljudi. Med njimi sta tudi ugledni posestnik in župan velike smilhe-stopiške občine Frane Brulc in njegov komaj 16 leta stari sin Jože Brulc. Oba so skupaj s še nekaterimi posestniki in fanti ugrabili komunisti dne 12. julija in ju odvlekli s seboj.

Noben od njih se ni več vrnil in kmalu je izginilo vsako upanje, da bi bili še pri življenju, čeprav se še ni vedelo ničesar gotovega o njihovi usodi. Ko pa so bili sedaj komunisti razkropljeni, so začeli ljudje odkopavati grobove, ki jih je tam okrog 200 in v katerih počivajo od komunistov pomorne žrtve. Našli so pri tem tudi grobove obeh Brulcev in njihovih enakih nesrečnih sotrpinov. Dne 28. oktobra so njih trupla izkopali, da jih pokopajo na njihovi pokopališču.

Ze ob priliki ekshumacije žrtve so pričele mogle ugotoviti neštete poškodbe na truplih, katere so mogle biti zadane le od divjaške grobe nasilnosti. Zupan Brulc Franc je ležal v približno 1,20 m dolgi jami na trebuhu, noge je imel upognjene v kolenskih nazaj. Na hrbtu in deloma na vratu mu je ležala velika skala. Nekaj metrov niže sta v skupni jami ležala zupanov sin Jože Brulc in posestnik Turk France, zvit drug ob drugem; tudi ta jama ni bila dosti daljša od prve. V bližini in tudi v jami je bilo najti sledov ognja — zogleane ostanke polen itd. Da bi se strokovno zdravniško ugotovilo poškodbe na truplih pokojnih žrtve, je bil naprosen sanitetni referent g. dr. Korbar, da pregleda trupla in da strokovno ugotovi nasilne poškodbe na truplih pokojnikov. Pregled se je vršil dne 29. oktobra 1942 v Stopičah pri matušnici. Trupla so bila v glavnem prav dobro očuvana ter je bila mogoča identifikacija poednih žrtve.

Uradni zapisnik o obdukciji

Okrajni zdravnik dr. Korbar je o svojih ugotovitvah pri obdukciji sestavil uradni zapisnik, ki po uvodnih formalnostih dobesedno ugotavlja naslednje grozotne okoliščine:

Pri pregledovanju poednih trupel je bilo na posameznih truplih ugotoviti sledeče poškodbe, ki so z gotovostjo bile zadane nasilno:

1. Na truplu pokojnega župana Janeza Brulca je bilo mogoče ugotoviti sledeče: Na glavi zdrobljene nosne kosti, oči in veke grobo iztrgane, porezane ali posekane zgornja in spodnja ustnica, jezik iztrgan ali pri korenu izrezan, ker ni bilo mogoče ugotoviti niti ostankov jezika, odrezano ali odtrgano levo uho. Na desni strani obraza popolnoma zdrobljena spodnja čeljust in lična kost. Na trupu spredaj obširne rdeče podplute, deloma ožgana koža in kožni defekti kot posledica silnih udarcev in paljenja z ognjem. Na desni roki manjkajo prvi trije prsti, na levi dva prsta. Nobena teh poškodb ni bila naravnost smrtna, tako da je mogoče skoraj z gotovostjo soditi, kar kažejo tudi nekatere poškodbe, da je bil še živ zapukan.

2. Na truplu sina prve žrtve Brulca Jožeta je bilo ugotoviti: na glavi: oči z okolnim tkivom grobo iztrgane, nos popolnoma zdrobljen, levo uho odtrgano, desno uho do polovice odsekano, spodnja čeljust popolnoma zdrobljena, isto deloma tudi zgornja čeljust. Desna roka na treh mestih zlomljena. Na levi podlaktici močne poškodbe in podplute. Pokojnik je umrl verjetno zaradi poškodbe možganov, kot posledice silnih udarcev po glavi.

3. Truplo tretje žrtve Turk Franceta, posestnika iz Zajčjega vrha št. 6, kaže sledeče nasilne poškodbe: na glavi — na čelu velika rana, desna lična kost popolnoma zdrobljena, levo oko z okolico izbito iz lobjane, odbita ali odtrgana desna polovica nosu; najtežja, smrtna poškodba je zadaj za levim ušesom, na tem mestu je popolnoma zdrobljena lobjanja in gotovo tudi poškodovani možgani. Desna roka v zapetju zlomljena, zlomljen je tudi palec na tej roki. Na obeh rokah so na obeh zapetjih globoke odrgnine, kot posledica vrvi ali verige, s katero je moral biti pokojnik zvezan.

4. Truplo pokojnega Vidmar Antona, rojenega 12. I. 1912, iz št. Jošta št. 15, kaže, da je bil pokojnik z vehementno silo udarjen po glavi tako, da mu je ta sila zlomila tilnik, kot posledica tega udarca je tudi popolnoma zdrobljena desna stran obraza.

5. Na truplu Vidmar Lojzeta, roj. 23. III. 1913, iz št. Jošta št. 15, je na glavi ugotoviti, da ima popolnoma zdrobljen zatilnik in je bila ta poškodba gotovo smrtna. Na obeh rokah ima hude poškodbe — desna je v komolcu vsa zbita, leva ima popolnoma zdrobljeno zapetje.

6. Na truplu pokojnega Ovnike Franceta, roj. 11. XI. 1905 z Zajčjega vrha št. 4, je spredaj na prsih — za prst nad in znotraj prsne bradavice na levi strani vidna interna rana, ki sega skozi srce in je vidna tudi na hrbtani strani na odgovarjajočem mestu; soditi je, da je bil s silo zaboden ležal na hrbtu. Razen te smrtno poškodbe ima pokojna žrtev popolnoma zdrobljeno desno zapetje.

Razen teh naštetih poškodb je na vseh truplih najti sledove pečenja z ognjem in podplute na mnogih mestih po telesih, ki kažejo, da so bile vse žrtve prav kani-balsko mučene, predno jih je smrt rešila trpljenja.

Stopiče, 29. oktobra 1942.

Dr. Korbar
sanitetni referent

Tako se glasi uradni zapisnik, katerega ugotovitve res vpijejo do neba ter pred bogom in ljudmi obtožujejo podivjane komunistične zločince in njihove enako pobesnele komandante. Zdravnik kot strokovnjak je v polni meri potrdil ugotovitve, ki so jih poprej že v nešteti primerih razkrili ljudje povsod, kjer koli so odkopavali grobove z žrtvami komunističnih zločinov. Ta grozodejstva, ki jih sedaj ne more nihče več zanikati in tudi

ne olepševati, nam kažejo, kako razumljiv in upravičen je vihar srditega odpora, ki se je pojavil med vsem ljudstvom proti komunističnim zverem v človeški podobi.

Dve nadaljnji žrtvi komunističnih teroristov

Nekje na poti od Drenovega griča proti Vrhniku je gruča komunistov dne 12. oktobra prestregla posestnika Antona Rusa z Drenovega griča. Nesel je mleko v vrhniško mlekarjo, ko pa je padel razbojnikom v roke. Ubili so ga, ker je bil protikomunističnega prepričanja in je to prepričanje tudi vidno pokazal s tem, da je bil član vauške straže na Brezovici. Star je bil 44 let.

Vso zverinsko brezsrčnost komunističnih teroristov kaže najdba, ki so jo odkrili pri Kostanjevici. Tam so namreč v Krki našli na mrtvo žensko, staro 55 do 60 let. Ležala je v vodi z zvezanimi rokami. Velika rana v njenem telesu je pričala, da so jo zločinci z dolgim nožem zaklali skozi hrbet v srce.

Novi umori, katere počenja komunisti v svojem obupu, ko vidijo, da se jim bliža neizprosni konec, še bolj krepe železno odločnost prebivalstva, da brezobzirno zadušijo komunistični strup, kar ga je še med nami.

Uspeh italijanske razstave v Madridu

Madrid, 4. nov. s. List »Informaciones« piše v dolgem s fotografijami opremljenem članku o razstavi italijanskega tiska, ki je bila prirejena te dni v Madridu. List ugotavlja, da je razstava nov uspeh prijateljske države ter italijanskih listov in revij, na čelu katerih je prvi novinar Italije in ustanovitelj lista »Popolo di Italia« Benito Mussolini.

Protizidovsko čiščenje v Rumuniji

Bukarešta, 4. nov. s. Kot nadaljevanje čiščenja v rumunskem narodnem življenju vsega, kar je židovskega izvora, je bil objavljen seznam židovskih pisateljev, katerih dela se ne morejo več prodajati niti čitati v Rumuniji. Za kršilce teh odredb so določene stroge kazni.

Izpred vojnega sodišča

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljstva Oboroženih sil za Slovenijo in Dalmacijo, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednje sodbe v zadevi proti:

Banič Josipinu pok. Franca in Zvigel Amalije, roj. na Dobravi 17. II. 1919, tam bivajoči na št. 14, kmetici, nahajajoči se v zaporu.

Obtožena je bila:

a) zločina po čl. 1 Ducejeve naredbe z dne 3. V. 1942, ker je v Skocijanu pred oktobrom 1942 sodelovala v združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi; b) zločina po čl. 5 Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941, ker je v istih časovnih in krajevnih okoliščinah vršila propagando za nasilni prevrat političnih, gospodarskih in družbenih ured v državi ter je pozivala prebivalstvo Skocijana, naj za mnago komunistične ideje, za svobodo in neodvisnost Slovenije dobavljajo partizanom živila;

c) zločina po čl. 110 k. z. in čl. 16 Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941, ker je v omenjenih okoliščinah sodelovala z oboroženim krdelom, zbirajoč zanj živila in denar pri prebivalcih Skocijana.

Iz teh razlogov je sodišče Banič Josipinu spoznalo za krivo pripisanih št. zločinov in jo obsodilo v dosmrtno ječo s trajnim preklécem opravljanja javnih služb, z zakonitim preklécem na izgubo oporočnosti ter očetovske oblasti, na plačilo razpravnih stroškov, pristojbine za sodbu ter v preiskovalnem zaporu.

Sodišče je naročilo, da se sodbu objavi v izveščku v »Jutru« v Ljubljani in v »Piccolu« v Triestu.

V zadevi proti Radlju Antonu pok. Ignacija in Matilde Miller, roj. v Novem mestu 31. XII. 1913, bivajočemu v Stični, nahajajočemu se v zaporu.

Obtožen je bil:

a) zločina po čl. 1 Ducejeve naredbe z dne 3. V. 1942, ker je v Stični pred 19. IX. 1942 pripadal združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

b) zločina po čl. 16 Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941, ker je od aprila do septembra 1942 sodeloval pri oboroženem krdelu, ustanovljenem za izvrševanje zločinov, ki jih predvideva omenjena naredba.

Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Radlja Antona za krivega pripisanih št. zločinov in ga obsodilo v dosmrtno ječo s trajnim preklécem opravljanja javnih služb, z zakonitim preklécem na izgubo oporočnosti ter očetovske oblasti, na plačilo razpravnih stroškov, pristojbine za sodbu ter v preiskovalnem zaporu.

Sodišče je odredilo objavo sodbu v izveščku v »Jutru« v Ljubljani in v »Piccolu« v Triestu.

V zadevi proti Vozlu Antonu, sinu Antona in Alojzije Culkar, roj. v Dragi 9. VIII. 1923, tam bivajočemu, delavcu, nahajajočemu se v zaporu.

Obtožen je bil:

a) zločina po čl. 1 Ducejeve naredbe z dne 3. V. 1942, ker je pred septembrom 1942 sodeloval v združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

b) zločina po čl. 16 Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941, ker je v avgustu 1942 sodeloval pri oboroženem krdelu, ustanovljenem za vršenje zločinov, predvidenih v isti naredbi.

Iz teh razlogov je sodišče Vozla Antona spoznalo za krivega pripisanih št. zločinov in ga obsodilo v dosmrtno ječo, na trajni prekléc opravljanja javnih

Gospodarstvo

Podržavljenje židovske imovine na Hrvaškem

Na Hrvaškem je izšla zakonska odredba o podržavljenju židovske imovine, ki določa v glavnem naslednje:

Vsa imovina in vse imovinske pravice oseb, ki se v smislu zakonske odredbe o rasni pripadnosti smatrajo za žide, in vse zapuščine takih oseb, umrlih po 10. februarju 1941, postanejo s proglasitvijo te naredbe last neodvisne Države Hrvatske z veljavnostjo od 10. februarja 1941. Ta predpis se ne nanaša na spremembe, nastale po 10. februarju lanskega leta z dovoljenjem državnih oblastev, ki so pristojna za razpolaganje z židovsko imovino.

S podržavljenju imovine in pravicami židov upravlja državno zakladno ministrstvo, urad za podržavljenju imovine. Vsa državna sodišča, zemljiškoknjižni uradi, trgovinsko sodišče, rudarska in druga oblastva, ki vodijo registre, nanašajoče se na imovino, morajo po uradni dolžnosti na prijavo katere koli državne ali samoupravne oblasti izvršiti vpis prenosa lastninske pravice židovske imovine in o tem obvestiti državno zakladno ministrstvo. Vsi sklepi, ki se izdajo po teh predpisih, se dostavljajo židom z objavo na oglasni deski urada, ki izda sklep. Urad za podržavljenju imovino sme po izvršenem vpisu lastninske pravice odločiti, da prenehajo veljati vse pogodbe in pravni posli, na podlagi katerih drže druge osebe predmete podržavljenja, in so te osebe dolžne te predmete izročiti in roke, ki ga predpiše urad za podržavljenju imovino.

Vsi židje morajo v osmih dneh po objavi te zakonske odredbe izročiti davčnemu uradu ali v ta namen določenemu drugemu oblastvu vse delnice, zavarovalne police, ostale vrednostne papirje in vločne knjižice ter dragocenosti (zlato, srebro, predmete iz plemenitih kovin, preproge, predmete umetniške vrednosti i. pod.). V istem roku morajo te predmete izročiti tudi druge osebe, če so predmeti last židovskih oseb. Denarni in zavarovalni zavodi, gospodarska podjetja in zasebniki, ki imajo dospele obveznosti nasproti židovskim oseb, morajo v 30 dneh po objavi te naredbe te obveznosti vplačati pri uradu za podržavljenju imovino, o nedospelih obveznostih pa morajo predložiti prijavo. Delnice, zavarovalne police, vrednostni papirji in vločne knjižice židovskih oseb, ki se ob roku ne izročijo, se uničijo z odklikom uradnih služb.

da za podržavljenju imovino, pri čemer se ne uporabljajo predpisi 7. dela zakona o sodnem nepravdnem postopku. Sklep o uničenju se objavi v »Narodnih novinah« in nadomestila uničenih delnic, police, vrednostne papirje in vločne knjižice, dokler se ne izdajo nove, ki jih morajo izdajatelji delnic, police, papirjev in knjižic na zahtevo izročiti uradu za podržavljenju imovino.

Upniki židovskih oseb morajo v treh mesecih prijaviti uradu za podržavljenju imovino vse terjatve proti židovskim osebam in vse pravice na njihovo imovino, ne glede na to, ali so vključene ali ne, ali so dosojene ali ne. Če urad za podržavljenju imovino terjatve ne prizna, mora prijave vložiti tožbo proti državi pri rednem sodišču zaradi ugotovitve obstoja terjatve ali pravice. Upniki, ki v določenem roku ne prijavijo svoje terjatve in pravic ali ne predložijo tožbe, izgube svoje terjatve in pravice in se na zahtevo urada za podržavljenju imovino odredi brisanje terjatve in pravic v zemljiških knjigah. S prijavo terjatve ali pravice se prekine zastaranje terjatve. Priznane terjatve in pravice bo državno zakladno ministrstvo izplačalo najkasneje do 31. decembra 1943. Če se ugotovi, da dolgov presegajo vrednost podržavljene imovine, tedaj bo vnovčen znesek imovine ministrstvo stavilo na razpolago pristojnemu sodišču kot konkurzno maso.

Glede tekočih pravnih določb odredba, da lahko urad za podržavljenju imovino, če je tožitelj židovska oseba, v imenu države prevzame pravdo, če pa je tožena stranka židovska oseba, lahko terjatve poravnava sam po napoti stranki k tožbi proti državi. Vsak izvršni postopek proti židovskim osebam se ustavi z dnem objave te odredbe. Preskušnja gori navedenih terjatve in pravic se mora izvršiti najkasneje v enem letu. Če se v tem roku upniku ne dostavi sklep, se smatra, da država terjatve ali pravice ne priznava in lahko upnik takoj vložiti tožbo proti državi.

Odredba pooblašča zakladnega ministra, da lahko za kršitve izreče denarne kazni do 10 milijonov kun in kazni odvzema imovine, ki je bila predmet kršitve. V težjih primerih pa lahko izreče odvzete celokupne imovine storilca kaznivga dejanja. Če se denarna kazen ne more izterjati, si lahko izreče zapor do šestih mesecev.

Prenos zadolžnic bivše Jugoslavije med področja nasledstvenih držav

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino javlja: Na temelju čl. 7 sporazuma, podpisanega v Berlinu 22. julija lanskega leta, se zadolžnice javnega dolga bivše Jugoslavije, ki se nahajajo bodisi na prvotnem ali anektiranem ozemlju ene izmed nasledstvenih držav bivše Jugoslavije in ki so last fizičnih ali pravnih oseb, ki imajo svoje bivališče ali svoj sedež na prvotnem ali anektiranem ozemlju druge nasledstvene države, lahko transferirajo z dovoljenjem merodajnih organov nasledstvene države, kjer so zadolžnice položene.

Za zadolžnice, ki so bile objavljene v smislu K. dekreta z dne 2. junija 1941, št. 492 in položene pri Banci d'Italia v Ljubljani, bo izdal dovoljenje Pokrajinski zakladni urad v Ljubljani, Puciničeva ul. 9. V ta namen bodo morali zainteresirani predložiti prošnjo na enolistnem papirju ter s potrdilom dokazati svoje bivališče ali svoj sedež na prvotnem ali anektiranem ozemlju druge nasledstvene države.

Prav tako bo Pokrajinski zakladni urad v Ljubljani skrbel za pospešeno reševanje prošnje za prenos, ki jih bodo fizične ali pravne osebe, spadajoče v to pokrajino, predložile za prenos zadolžnic v njihovi lasti, ki so predložene v anektiranem ozemlju v drugih nasledstvenih državah. Tudi take prošnje morajo biti spisane na enolistnem papirju in opremljene s priložnim, dokazujočim bivališče ali sedež prisilca.

Gospodarski pomen Nalčjeka

Te dni smo poročali, da so nemške in rumunske čete zavzele zapadno od Tereka ležeče mesto Nalčjeka. To mesto je s svojimi 30.000 prebivalci glavno mesto avtonomne oblasti Kabardino-Balkarskaja, ki je sestavni del federalne sovjetske republike Severo-kavkaški kraj. Avtonomna oblast Kabardino-Balkarskaja se razteza od Moskva proti zapadu v dolžino okrog 200 km in južno do najvišjih vrhov Kavkaza ter obsega 12.200 kv. km. Nalčjeka ni samo vreden kot klimatsko zdravilišče, z izvori mineralne vode, temveč je tudi pomembno industrijsko središče, ki je povezano z glavno železniško progo Baku—Rostov. Skozi mesto je speljana avtomobilska cesta, ki vodi od Vorosilovska preko Pjatigorska in Ordžonikidza do Groznega.

Nalčjeka leži v središču področja z razvito kmetijsko proizvodnjo; zaradi višje lege gojijo poleg pšenice in koruze ter konoplje in sončnice predvsem sojice. Močno je razvito sadjarstvo. Področje je tudi znano po svoji razviti konjereji. V mestu samem so številna podjetja živilske industrije ter industrije za konzerviranje sadja. Predvsem je omeniti mlinski kombinat in kombinat mesne industrije, poleg tvornice za slaščice, tvornice za jedilno olje in tvornice mesnih konzerv. Tudi težka industrija je zastopana, in sicer z veliko železarno in tvornico vodnih turbin. Predvsem pa je Nalčjeka središče za predelavo volframove in molibdenove rude, ki jo kopljejo v rudniku Timija, 100 km jugovzhodno od Nalčjeka ob vznožju najvišje kavkaške gore Elbrusa. To je največje ležišče volframove rude v Sovjetski Rusiji. Rudo predelujejo v velikih napravah ob reki Baksan. Iz Nalčjeka so oskrbovali ukrajinske jeklarne z volframom in molibdenom, ki sta, kakor znano, najvažnejši kovini za izdelovanje najtrše jekla. Sama železarska industrija Nalčjeka pa je naslonjena na veliko ležišče železne rude ob reki Malki, ki poteka 100 km severno od Nalčjeka. Tudi ta rudnik je že zaseden.

Obnovite naročnino!

Gospodarske vesti

Preosnova nemškega avtomobilskega prometa na pogon z generatorskim plinom. Ze takoj po izbruhu sedanje vojne so v Nemčiji v zvezi z omejitvijo za civilno potrošnjo bencina pričeli uporabljati razne vrst plinskih generatorjev. Vrh tega so zlasti v večjih mestih lahko nadomestili bencin s plinom, kakor tudi s tekočim plinom propanom in butanom. Tudi v sedanji vojni se potrjuje izkušnja, da tehnika v vojnih časih naglo napreduje pri reševanju nalog, ki jih nalaga vojna. Tako je tudi v sedanji vojni zabeležen velik napredek pri gradnji plinskih generatorjev. Ti se danes gradijo za pogon z lesom, rjavi mpremogom, soto, antracitom in koksom. Po pripravi, ki jim je izvršil štab za generatorji, je bila letos v maju ustanovljena v Nemčiji centrala za plinske generatorje z nalogo, da pospeši predelavo motornih vozil na pogon z generatorskim plinom. Medtem ko so prej predelavali motorna vozila na pogon z generatorskim plinom po privatni iniciativi, se ta predelava sedaj vrši obvezno in so bili letos že pozivi za tako obvezno predelavo, ki so se nanašali na posamezne vrste motornih vozil, pri čemer je država doplačala del stroškov. Ker je medtem proizvodnja plinskih generatorjev znatno narasla, je nemški državni minister Speer pretekli mesec izdal naredbo o pospešeni predelavi, ki določa obveznost predelave za vsa tovorna vozila določene teže. Danes izdelujejo v Nemčiji posebne plinske generatorje za pogon z antracitom in koksom in posebne generatorje za pogon s kurjivom, ki vsebuje večje količine katrana, zlasti za soto, les in rjav premog. Uporaba oglja je stopila precej v ozadje. Navzlic znatni potrebi plinskih generatorjev v sami Nemčiji proizvajata nemška industrija tudi take generatorje za izvoz. Te dni je bil na Dunaju odprt tečaj za plinske generatorje, ki je namenjen strokovnemu osebju iz Bolgarije, Hrvatske, Madžarske, Srbije in Slovaške. Tečaj, ki bo trajal 12 dni, se bo še ponovil in ima namen poučiti tehnično osebje iz jugovzhodne Evrope o osnovah uporabe trdnih goriv za pogon motornih vozil, o gradnji generatorjev, o načinu montaže in o popravilih, ki pridejo v poštev v praksi.

Iz hrvaškega gospodarstva. Družba IFA d. d., veletrgovalna in tvornica farmaceutskih izdelkov v Zagrebu je povabila svojo glavnicu od 5 na 10 milijonov kun. Brodska tvornica vagonov, ki je eno največjih industrijskih podjetij na Hrvaškem, je te dni objavila istočasno bilanc za leto 1940 in 1941. Pri glavnici 55 milijonov kun je družba v letu 1940 zabeležila 86.000 kun izgube (izguba iz prejšnjih let znaša skoro 14 milijonov kun), za leto 1941 pa je zabeležen prihodek zopet čisti dobiček v višini 1 milijona kun. Strokovna zajednica za tehnične masšobe na Hrvaškem je izdala predpise glede izdelovanja in potrošnje sveč. Po teh predpisih smejo izdelovalci sveč 10% proizvodnje prodati za potrošnjo v cerkvah, 90% proizvodnje pa mora biti rezervirano za razsvetljavo v zasebni potrošnji.

Pogajanja za špansko-portugalski kartel za plutovino. Španski vladni list »Archivo« poroča o prizadevanju za sklenitev špansko-portugalske prodajne skupnosti za plutovino, ki bi obsegala 70% svetovne proizvodnje. Taka skupnost bi lahko odločilno vplivala na svetovni trg. Izvoz plutovine iz Španije se je v zadnjih letih podvojil in je lani dosegel 600.000 liber. Kakor smo že svoj čas poročali, je zaradi mnogostраниh možnosti uporabe plutovine v sedanji vojni pridobila veliko važnost, zlasti pri izdelovanju motornih vozil, tankov, letal in pri ladjedelstvu. Plutovinski hrast pa raste skoro izključno na področju Sredozemskega morja, kjer je poleg Španije in Portugalske največja proizvajalka Italija. Italijanska proizvodnja docela zadostja za potrebe Italije in dopušča tudi manjši izvoz. Proizvodnja na Pirenejskem polotoku pa je predvsem na razpolago za potrebe Evrope. Pomanjkanje plutovine se občuti predvsem v Zedinjenih državah, kjer že del časa iščejo primeren nadomestni material.

Narodno gledališče

DRAMA

Petek, 6. novembra: ob 15.: Oče naš. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Sobota, 7. novembra: ob 16.: Hamlet. Izven.
Nedelja, 8. novembra: ob 10.30: Sneguljica. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol.
Ob 16.30: Deseti brat. Izven.

W. Shakespeare: »Hamlet«. Tragedija v petih dejanjih. Prevod: O. Zupančič. Osebe: kralj — Levor, Hamlet — Jan, Polonij — Cesar, Horatio — Nakrst, Laert — Blaž, I. igralce — Vl. Skrbinek, I. igralca — Boltar-Ukmarjeva, dva grobarja — Lipah, Plut, Fortinbras — Gregorin, Gertruda, kraljica — Danilova, Ofelija — Juvanova, duh Hamletovega očeta — Vl. Skrbinek. Režiser: dr. B. Kreft, inscenator: ing. arh. E. Franz, scenska glasba: D. Zebre, dirigent: F. Sturm.

OPERA

Petek, 6. novembra: ob 16.: Boccaccio. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Radio Ljubljana

PETEK, 6. NOVEMBRA 1942-XXI

7.30: Pesmi in napetvi. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Operetna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.20: Orkester, vodi dirigent Petralia. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. Glasba za godalni orkester. 14.45: Poročila v slovenski. 17.15: Koncert pianista Bojana Adamiča. 17.40: Koncert trja »Emona«. 19.00: »Govorimo italijansko« — profesor dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaske pesmi. 20.45: Znanj dueti. 21.15: Koncert trja »Emona«. 21.50: A. Nicotera: Pogovor s Slovenci — predavanje. 22.00: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, sodeluje sopranistka Ksenija Vidali. Operna glasba. 22.45: Poročila v italijanski.

KULTURNI PREGLED

Michelangeloova kupola

Kakor vse, kar se dogaja v senci najznamenitejših krščanskih cerkve, pri sv. Petru v Rimu, je vzbudila izredno pozornost vest, ki jo je prvi objavil »Popolo d'Italia«, da je papež dovolil vatikanske arhitektu prof. Nicolosiju uresničiti načrt za spremembo kupole na cerkvi sv. Petra. Ta največja in najznačilnejša kupola, ki mogočno vstaja nad strehami večnega mesta, je — kakor znano — delo velikega kiparja in slikarja Michelangela. »Popolo d'Italia« je dobro pristavilo, da je tak načrt združen z neizmernimi pripravami in z ogromno odgovornostjo. Pomirljivo pa je vplivalo sporočilo, da gre za spremembo, ki so docela v skladu s prvotnim Michelangelovim načrtom; te spremembe naj zagotovo kupoli večjo stabilnost in ji dajo večji okras, kakor je hotel storiti že Michelangelo, sodeč po njegovem znamenitem lesenem modelu te kupole. Ko je slavnostni mojster l. 1564 umrl, je dospela zgradba šele do Famburga. Michelangelovi nasledniki so se nekoliko oddaljili njegovemu načrtu, in prav to naj bi se zdaj popravilo. Gre pa za tole:

Kakor znano, obstoji kupola iz treh delov: iz pravokotno zgrajenega tambura, iz pravega oboka kupole in iz majhne laterne, ki je pravokotno postavljena nanjo in ki ima vboiko konico, na kateri stoji krogla in na nji križ. Sprememba se tiče zgornjega dela tambura, ki nosi pravo kupolo. Tambur obstoji iz okrogle stavbe z okni, ki je s precej naprej potisnjenimi dvojicami stebrov razčlenjena in hkrati ojačena; nad njo se dviga z girlandami okrašeno, arhitravom podobno »grede« tambura. Nad tem tako zvanim gredjem se boji kupola, katere »rebra« se naslanjajo tja, kjer je Michelangelo postavil dvojice stebre, da bi z njimi ojačil in okrasil nosilni del tambura. Zaradi čim boljše razdelitve teže je zvezal stavbenik »rebra« kupole in kapitlja stebrov s konkavnimi, zunaj obokanimi in konsoli podobnimi vmesnimi deli, tako da so ostale proste samo sorazmerno majhne ploščadi med stebrovjem. Prav na te ploščadi je hotel Michelangelo postaviti šestnajst ogromnih apostolskih kipov, ki bi s svojim vertikalnim pritiskom ojačili dvojice stebrov in hkrati okrasili zgornji del tambura. Fontana in Della Porta sta pa izpustila te kipe, prav kakor vmesne dele, ki bi vezali in porazdelili teže kupole, tako da je del prostora arhitektonski priložno neizkoriščen in tudi stebrovje ni dovolj izrabljeno za nosilnost kupole. Sedaj nameravajo ta neizrabljeni pravokotni vmesni prostor tesneje vključiti v nosilno ogrodje kupole in postaviti na zmanjšano ploščad kipe, kakor jih je hotel imeti že Michelangelo. Seveda se bo delo pričelo šele po vojni.

Alfred Gehri

Najnovejši zvezek torinskega časopisa »Il Dramma«, ki prinese v vsaki številki celotno besedilo enega ali dveh dramatičnih del, je posvečen švicarsko-francoskemu dramatik Alfredu Gehriju, avtorju znane komedije »Sesto nadstropje«, ki je tudi na ljubljanskem odru dosegla kar izreden uspeh. Prav ta komedija je priložena v najnovejšem zvezku časopisa »Il Dramma« v italijanskem prevodu in poseben članek nas seznani z avtorjem, čigar delo je bilo pri nas uprizorjeno v prav dobri začetki, in je skozi dve sezoni zanimalo občinstvo, medtem ko nam je pisec ostal priložno neznan.

Alfred Gehri se je rodil l. 1895, v Morgesu, majnem švicarskem mestu na obrežju Zenevskega jezera. Med prvo svetovno vojno je bil — prav kakor tudi sedaj — poklican v Švici pod orožje, razdobje med dvema vojnoma pa je preživel skoraj dočela v Parizu, kjer se je posvetil izdajanju knjig in žurnalizmu, ob prostih urah pa je pisal gledališke igre. Tri leta zapovrstvo je bil generalni tajnik in upravnik gledališke družbe Pitoeff v »Théâtre des Arts« in »Théâtre de l'Avenue«. Spremljal je Pitoeffovo gledališče po vsej Evropi in se je dvakrat mudil tudi v Italiji. Skoraj vse svoje komedije je pisal Gehri v Parizu. Pred »Sestim nadstropjem« je objavil nekaj enodejank, ki so dosegle velik uspeh in so imele stotine predstav v pariskih gledališčih. Nekatere so prevedli tudi v druge jezike, med njimi »Osemdnji urad za ideje«, ki jo je nedavno oddal italijanski radio.

Gehri je pisal naslednje komade: »Znanev slamskih dvočlovek«, farza v enem dejanju (krstna predstava v gledališču Albert I. l. 1925); »Dva stara prijatelja« (Théâtre Michèle, 1931); »Dama z masko« (Grand Guignol, 1935); »Osemdnji urad za ideje« (Théâtre de la Michodière, 1937); »Sesto nadstropje« (Théâtre des Arts, 1937); »V kletnem stanovanju« (Grand Guignol, 1939) in »Prijeten večer« (Palais Royal, 1940). Z izjemo »Sestega nadstropja« so to same enodejank, kar je značilno za Gehrijevo dramsko proizvodnjo.

Ena njegovih najnovejših komedij, tri-dejanka »Grozni prijatelj«, je prišla prvič na oder l. 1939 v zenevskem gledališču »La Comédie«. Mednarodni sloves na s. je Gehri pridobil samo s »Sestim nadstropjem«. Ta komedija je preložena v kakih dvajset jezikov in je dosegla okrog tisoč predstav. Čudno je, da je bil naslov spremenjen samo v romunskem prevodu, kjer se imenuje »Mansarda«, v vseh drugih prevodih je ostalo »Sesto nadstropje«. Iz naslovov, ki jih objavlja »Il Dramma«, vidimo, da se je samo srbski prevod približal pravemu smislu izvirnega naslova, ki se ne da dobesedno prevesti. To pa zaradi tega, ker v Franciji imenujejo najvišje nadstropje, četudi pri nebotičniku, »Sesto nadstropje«. Sesto nadstropje v francoskem smislu ni potemtakem nujno res šesto nadstropje; lahko je tudi četrto ali sedmo, poglavitno je, da je najvišje. V seznamu prevodov, ki jih navaja »Il Dramma«, pogrešamo slovenskega. Tlik pred vojno so po tej komediji izdelali v Parizu film, ki je že v mnogih deželah doživel lep uspeh.

Gehrijev dramski primer je zanimiv in značilen: zaslovel je samo z enim delom in zdi se, da tega ne bo več prekosil. »Sesto nadstropje« je bilo bržčas tudi pri njem najvišje v njegovem dramskem vzponu. Ali pa bo še kdaj pozneje demantiral to mnenje?

Ekstičen roman?

Od romanov, ki se dogajajo na vzhodu, pričakujemo po navadi, da nam slikajo povsem svojevrstno človeško življenje in nam dajo občutiti nekaj tiste »ekstotike«,

* Kralj Boris v Dobruži. Preteklo nedeljo je bolgarski kralj Boris prvič obiskal novo pridobljene pokrajine v Dobruži. Nadzoroval je sedeže bolgarske vojske in upravnih oblastev, pri čemer je bil povsod prisrčno pozdravljen od prebivalstva.

* Pet novih odlikovancev s hrastovim listom. Hitler je podelil hrastov list k viteškemu križu železnega križa višjemu naredniku Maksu Stotzu, vodji letala v lovski letalski skupini, ob priliki njegove 100. zračne zmage; stotniku Heinrichu Schwichardtu, vodji letala v skupini bojnih letal za uspešno uničevanje boljševiških dovozov in transportnih sredstev; stotniku Wolfgangu Schencku, vodji letala v ruslinem krdu, za uspešno udeleževanje pri obrambi in odvratitvi poskusov boljševiškega predora; podpolkovniku Seitzu, poveljniku polka oklopnih grenadirjev, in višjemu naredniku Josipu Zwernemannu, vodji letala v lovskem krdu, ob priliki njegove 101. zračne zmage. Odlikovanci so 137. do 141. vojaž nemške armade, ki nosijo hrastov list.

* Rileski samostan bo zgradil bolnišnico v Sofiji. Uprava samostana Rila je sklenila v Sofiji zgraditi moderno bolnišnico. V ta namen je odobrila znesek 30 milijonov levov.

* Nemški film o rudarstvu. V Bochumu v Vestfaliji je bila krstna predstava novega nemškega poučnega filma »Rudar hucem postati«. Film prikazuje v učinkovitih slikah in prizorih veliko nemško rudarsko industrijo.

* Nemški pesniki na zapadni fronti, 15 nemških pisateljev in pesnikov se je odpravljalo na povabilo ministra Goebbelsa na atlantsko obalo, da bi z ogledom ondnitnih močnih utrd nabrali vtise za svoje pesniško ustvarjanje. To potovanje je nadaljevanje ogledov, ki so jih opravili nemški pesniki in pisatelji po zlomu Francije na zapadnem bojišču.

* 30 letnica prvega vojnega poleta. Letalstvo je prvič stopilo v vojno službo v prvi balkanski vojni, ki se je pričela jeseni leta 1912. Letos 29. oktobra je torej minilo 30 let, odkar sta dva bolgarska letalska častnika privratar v svetovni zgodovini uporabila letalo kot orožje. Z dvokrilnikom »Albatros«, ki je imel motor »Argus« 100 HP, sta se dvignila na poizvedovalni polet nad turškimi postojankami. Bolgarska častnika sta se bila v letalstvu izveščala v tovarni letal »Albatros« v Johannisthalu v Nemčiji.

* Fotografiranje v trebušni votlini. Prof. dr. Heinz Kalk z berlinske klinike je objavil novico, ki bo zanimala vse zdravniške kroge. Po dolgotrajnih poizkusih mu je uspelo napraviti s pomočjo tako imenovanega trebušnega zrcala medicinsko važne posnetke v človeškem trebuhu. Aparatura obstoji poleg optičnega instrumenta iz majhne kamere. Uspelo je napraviti črno-bele posnetke v trebušni dupli z osvetlitvijo 1/10 do 1/25 sekunde. Napravi so tudi barvne posnetke, pri katerih so barvni kontrasti posebno dobro vidni. To je zlasti mnogo vredno pri razpoznavanju nevarnih oteklin. Bolezni na jetrih, ki jih ni mogoče raziskovati z rentgenom, se dajo zdaj s pomočjo trebušnega zrcala posebno dobro razpoznavati.

* Večerni trgovski tečaj — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu — Kongresni trg 2 — se vrši do nadaljnjega v zgodnjih popoldanskih urah, še preden prične poslovanje v uradih in trgovinah. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. Posebni tečaji za tuje jezike, stenografijo, strojeplasje in knjigovodstvo. Tečaji so odobreni od šolske oblasti. Vpisovanje za šolsko leto 1942-43 bo zaključeno danes. Informacije dnevno do 19. ure.

IZ LJUBLJANE

u— Nov grob. V visoki starosti je preminila dobra mati ga. Marija Mikočič. Za njo žalujejo bčerkja Marija, sinova Maks in Gregor ter drugo sorodstvo. K večnemu počitku bodo blago pokojnico spremlili v petek popoldne z Zal na pokopališče k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Užaloščenim svojim izrekamo našo iskreno sožalje.

u— Prof. dr. Ljuba D. Jurkovič sporoča prijateljem in znancem, da je 30. oktobra t. l. umrl njegov oče ga. Dušan T. Jurkovič, javni notar v Benkovcu, ter da se bo vršil parastos za pokoj njegove duše v petek, 6. novembra, ob 11.30 uri v pravoslavni parohijski cerkvi.

u— Razstava najnovejših del akad. kiparja Zdenka Kalina, akad. slikarja Staneta Kregarja, akad. slikarja Nikolaja Omerse in akad. kiparja Karla P. triha bo odprta v nedeljo 8. t. m. ob 11. v Jakopičevem paviljonu. Razstavljenih bo okrog 80 slikarskih in kiparskih del. Cenjeno občinstvo opozarjamo, da bodo razstavljeni samo nova, doslej nerazstavljenega dela. Vabila se ne bodo razpošiljala. Vabljeni vsi ljubitelji moderne slovenske umetnosti!

u— Še nadalje prijetna jesen. Letošnja jesen nam je še nadalje zelo naklonjena. Izpremembo prinašajo tu in tam samo nali, po katerih pa imamo spet lepo in toplo

s katero pita nezahtevne čitatelje največkrat cenena, zgolj zabavna literatura. Čitatelj je kar presenečen, ko najde, kakor na pr. v Buckovem romanu »Mat«, tudi med Kitajci tisto toplo človeško čustvovanje in zelo sorodne, če ne iste življenjske probleme, ki jih srečuje v sebi in svojem življenjskem okolju. Tudi Johna Knittla roman »El hakim«, ki izide v prihodnjih dneh kot drugi zvezek »Dobre knjige«, ni eksotičen v razkričnem smislu, najsi je sicer v njem vse polno pristihih orientalskih barv in pisanih dogodkov. Zgodba egipčanskega nadarjenega človeka, ki občuti, da je kot otrok željo, da bi postal zdravnik in ki ne najde miru, dokler tega ne doseže, je v bistvu zgodba premožnih mladih mož, kjer koli po svetu. Povsod se je treba bolj ali manj boriti in si trudoma krčiti pot kvišku, povsod je treba premagovati družbene in družabne ovire, predsodke, zavist in razne nevednosti, ki prihajajo od neznanih ljudi, s katerimi moramo živeti. Pisane življenjske zgodbe kurgar dr. Ibrahima so torej v jedru globoko človeške in njegova izkustva, njegovi »vzori in boji«, utegnile biti topla vzpodbuda vsakemu mlademu človeku tu in pri nas. Le malo del v današnji pripovedni književnosti združuje tako srečno visoki etos in pisano življenjsko stvarnost,

Kronika

vreme, da lahko štedimo s kurivom. Po hladnem jutru 5° C v torek se je čez dan ogrelo ozračje na 15° C in tudi noč na sredo je bila prijetno mlačna. Davi je toplota beležila 7.8° C in nam je že zgodaj dopoldne med oblaki sijalo sonce.

u— Med najlepše koncerte svetovne glasbene literature za violino in klavir spadajo Beethovnov, Brahmov in Čajkovskega koncert. Na ponedeljkovem sinfoničnem koncertu bo igral Čajkovskega Koncert za violino in klavir naš mladi, violinski virtuoz Albert Dermelj. Kakor večina naših mlajših violonistov izhaja tudi on iz priznane violinske šole profesorja Jana Slaisa na bivšem ljubljanskem Državnem konservatoriju, odnosno današnji Glasbeni akademiji. Albert Dermelj je nadaljeval svoje študije tudi pri znanem violinskem mojstru Humlu v Zagrebu, ki je danes skoro edini nosilec slavne tradicije češke goslarke šole, Benevitza in Ševčika, ki nam je dala tako slavne mojstre, kakor so: Kubelik, Kocian, Pfhoda. Najboljši Humlov učenec pa je bil med svetovno vojno znani hrvaški violinski virtuoz Zlatko Baloković. Tudi naš Albert Dermelj je bil ljubljeneč svojega znamenitega učitelja, ki je visoko cenil njegovo nadarjenost in prav posebno še mravljično pridnost. Albert Dermelj je začel svojo umetniško pot v Zagrebu, pri tamšnjem komornem orkestru, v Ljubljani pa je violonist-solist s samostojnimi koncerti, član ljubljanskega kvarteta, ljubljanskega komornega tria in eden prvih v naših orkestrih. Ponedeljkova izvedba Čajkovskega violinskega koncerta bo vsaj po prevaru prva izvedba tega dela v originalu, to je s spremljevanjem orkestra. Sinfonični koncert pod vodstvom dirigenta Draga Maria Sijanica bo v ponedeljek 9. t. m. ob 18. uri v veliki uniojski dvorani. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

u— Mesto venca pok. prof. inž. Igo Pehaniju, daruje mr. ph. Leo Bahovec 200 lir za mestne uboge.

u— V počastitev spomina g. docenta dr. Choleve, ravnatelja Zavoda za novotvorbe v Ljubljani, sta darovali rodbini dr. Variček in Tonec iz Ljubljane 300 Lir za revne bolnike zavoda. Za velikodušni dar se najiskrenee zahvaljuje uprava zavoda.

u— Za dijaške (in)je trgovske akademije in trgovske in obrtne šole smo osnovali korepetitorij, kjer jim bomo vsak dan dve uri razlagali učno snov, popravljali in sestavljali naloge, jih izprašali itd. Učimo vse predmete. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. in od 14 do 16. Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

u— Dijaški koledarček za šolsko leto 1942-1943-XXI-XXII dobite v Knjižarni Tiskovne zadruge, Selenburgova ul. 3.

u— Gimnazije, ljudske in mešanske šole, Kdor hoče biti zmeraj pripravljen za šolo, naj se vpiše v Korepetitorij, kjer bomo nudili dve uri dnevno razlago, sestavo nalog itd. Pripravljamo tudi za privatne in razredne izpite. Kdor ne obiskuje šol ali neredno, dobi popoln pouk po učnem načrtu. Prijavljanje dnevno od 8 do 12 in 14—16. Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

u— Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2 — prične v dne 3., 4. in 5. t. m. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali kon-

EL HAKIM

(ZDRAVNIK)

Tak je naslov romana, ki bo v prvi polovici novembra izšel kot druga knjiga v zbirki »Dobra knjiga«. Roman bo obsegal okrog 300 strani in spada med najnovejša in najboljša dela slovitega švicarsko-nemškega pisatelja J. Knittla, katerega pozna po nekaterih prevodih že tudi naša čitateljska publika. Roman obravnava življenje v sodobnem Egiptu in je že prešel v svetovno literaturo.

Naročite se na romane DK!

Ce si hočete zagotoviti to odlično Knittlovo delo po izredno nizki ceni, se naročite na zbirko »Dobra knjiga«, če se niste njeni naročniki. Nove naročnike sprejemamo le še, dokler je na razpolago še kaj izvodov prve knjige, Mire Pucove izvirnega romana »Tiha voda«.

Pogoji za naročbo

Naročilo velja za eno četrtletje, torej sedaj za mesec oktober, november in december. Vsak mesec izide en roman.

Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša za one naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra« ali »Slov. narod«, 8 ali 18 lir, za ostale naročnike pa 9 ali 20 lir na mesec, torej za eno knjigo. Prva cena velja za broširano, druga pa za v platno vezano knjigo.

Naročila sprejemajo uprava in Inkasanti naših listov.

kakor opazamo v »El hakim«, tem zrelom sadu domišljije, opazovanja in vere v človeka.

Pri vsem tem pa se čitatelj zares počuje o stvarnih razmerah v Egiptu. Dosele smo poznali Egipt samo po starih zgodbah iz njegove častljive preteklosti. Egipt faraonov in mumij je postal tako priljubljena snov raznih pripovednikov, da so docela pozabili na sodobni Egipt, na zanimivi proces poevropljenja, ki se dogaja v deželi piramid. Knittlov roman nam opiše predvsem socialne in zdravstvene razmere, bož zoper nevednost in nesnago, zoper korupcijo in javni upravi in zoper tuji pritisk na deželo ob Nilu. V »El hakim« ni samovoljne eksotike in ne romantičnih prigod, spisanih z bujno domišljijo kakaga Karla Mayja; ne, tu so podobe stvarnega življenja, tu je svet, ki ga je pisatelj sam videl, doživel, opazoval in proučeval. Zagledal je Knittlov »El hakim« poleg vsega drugega tudi dokumentarno delo.

Kdor išče v tem času čitva ki ga bo hkrati povzdignilo, počevalo in zabavalo, naj seže po Knittlovem »El hakim«. Dobil bo knjigo, ki ustreza dobremu okusu in ki je dostojna resnega čitatelja — prav kakor nudi tudi; manj zahtevnemu obilo tega, kar imenuje »zabava«.

Oddelki Italijanske vojske v Rusiji uničujejo zadnja gnezda sovjetskega upora v zasedenem ozemlju

verzijskemu oddelku. Najuspešnejša učna metoda. Tečaji so uradno dovoljeni. Vpisovanje ter informacije dnevno do 19. ure.

u— Gospodinski koledar za leto 1943-XXI-XXII bo izšel v založbi Knjižarne Tiskovne zadruge. Naročila sprejema knjižarna v Selenburgovi ul. št. 3.

u— V ponedeljek 9. novembra se začne novi popoldanski (od 2—3) in večerni (6—7) tečaj za italijanski jezik, in sicer za začetnike, za nadaljevalce, ki so že obiskovali tečaj ali so se učili sami, in spretne, ki si bodo z razgovarjanjem, skupnim branjem in ponavljanjem pridobili potrebno prožnost za italijanski govor. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. in od 14. do 16. Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

u— Nesreče. Lonce vrele kave je prevrnil nase in se močno opeknel po životu enoletni sinček delavca Ignac Pleško. S tritiklom sta se ponesrečili šletna hčerka posestnika Vera Melikova in šletna hčerka posestnika Jožefa Jarčeva iz Crne vasi. Ker nista bili večji obračanja vozila, sta se na ovinku prevrnili in se tako potolkli po glavi in rokah, da so ju morali poslati v bolnišnico. Kamnite plošče so se zvrnile na delavca Janeza Sušteršiča in mu prizadejale precejšnje notranje poškodbe. S škroplnico se je ranila na glavi 39letna kuharica Neža Mariničičeva. Para je šinila v obraz 41letnemu šoferju Josipu Merjascu in ga močno opekla. Ponesrečenec so nudili zdravniško pomoč v ljubljanski splošni bolnišnici.

Z Gorenjskega

Za novega vodjo Hitlerjeve mladine v kamniškem okrožju je bil postavljen Huber, za enakega vodjo v Kranju pa Ebner.

V Kamniku je bilo veliko zborovanje okrožnega voditeljskega zbora in mladinskega vodstva. Okrožni socialni vodja Moser je poročal, da je bilo v kamniškem okrožju doslej otvorenih 15 otroških vrtcev. Okrožni vodja Pliz je govoril o nalogah vodstva stranke na Gorenjskem. Za razvedrilo je bila prirejena Nestrojeva igra »Dekle iz predmestja«.

Dve nesreči. Na cesti iz Vodic proti Kamniku je avto podrl kolezarja Franca Kimovca, slikarja iz Bukovice. Kolo je uničeno. Kimovec pa je bil hudo poškodovan in prepeljan na Golnik. — V Kranju se je pri nogometu ponesrečil 16letni Marjan Andrašič. Ranjenega na golenici so prepeljali na Golnik.

Nesreča. 50letni drvar France Zupan iz Begunj je podrl drevo. Po nesreči ga je udarila veja v levo oko, ki se mu je takoj nato izilo. Nesreča je v toliko tolažilna, ker je bil Zupan na to oko slep že iz za prve svetovne vojne, ker je bil ranjen od drobca granate. — V Prevaljah se je ponesrečil 30letni pilarski pomočnik Franc Močnik. Razneslo mu je stroj. Ranjen je bil v čelo. Prepeljali so ga v bolnišnico v Slovenjem gradu.

Iz Spodnje štajerske

Novi grobovi. V Mariboru je umrla 33-letna zasebnica Ana Vrešakova. V mariborski bolnišnici sta umrla 48-letni posestnik Alojz Korosec in 50-letni Ferdinand Pirs. Nadalje je umrl v Mariboru 37-letni namestnik Peter Dietmarer. V Celju sta umrli Greka Zamparutičeva, v cvetoči dobi 25 let ter Uršula Bučarjaka, ki je dosegla starost 75 let. V Zalcu je umrla v visoki starosti 84 let zasebnica Marija Globovškova, rojena Vabčeva. V Ptuj je umrl 70-letni trgovec in posestnik Ferdinand Stros. V zdravilišču Topolšiči pri Sočanju je umrl 39-letni Hans Franz, kapitan podmorniške plovbe. Prepeljan bo v Ptuj.

Smrt na koledvoru v Sočanju. Na šotanskiem koledvoru je osební vlak 29. oktobra povzročil 39-letnega krojača Vencija Nemca. Nemec je bil na mestu mrtve.

Na vzhodni fronti sta padla naslednja koroška rojaka: 22letni Albin Hudelist iz Beljaka, ki je bil podčastnik in radiotelegrafist na letalu, edinec uglednega zakonskega para iz Beljaka, ter 37letni Ernest Maier, vojak v nekem pešpolku; zapustil je vdovo in mater. Nadalje je padel pri napadu na Malto letalski podčastnik Valter Wulz iz Laboda. Odlikovan je bil z železnim križem.

Življenje na deželi. V St. Jurju ob južni železnici sta se poročila Avgust Golob in Vida Muškolčeva, oba iz Botričnice. V Straži je umrla 53letna Marija Kukovičeva, po rodu Zdoškovca. — Na Dobovi sta se poročila Franc Vanovšek iz Kapfenberga in Pavla Videmskova iz St. Janža. — Na Gosposkem je umrl 83letni Blaž Eberl, v Paližah pa 85letna posestnica Julijana Prisanova. V Palčah je umrl 29letni Stanko Silbar.

Roman o celjskih grofih, ki ga je napisala pokojna pisateljica Ana Wamprecht-samerjeva s Planine nad Sevnico, je izšel te dni v novi izdaji v Gradcu. Roman je izhajal aprila 1933 v graškem dnevniku »Tagesspost«, ki je preteklo nedeljo tudi objavila daljši članek ob priliki ponovne naklade.

Zenska organizacija na Teharjih pri Celju je povabila ranjence iz Rimskih Toplic v goste. Ranjenci so prisostvovali diletantski predstavi in so bili pogoščeni. Nadalje je krajevna skupina v Teharjih priredila svoj prvi tovariški večer. Igral je domači orkester, ki se je prvič predstavil.

Predavanja. Pretekli ponedeljek je na Muti predaval narednik Böckl o doživljanju na fronti v severni Afriki. Pokazal je tudi nekatere zanimive slike ter je orisal življenje tamonjših domačinov. Predavanje je ponovil v torek na Poljskavi in sinoči v Selnici ob Dravi.

Ljudski koncerti. V Slovenskih Konjicah je bil prirejen koncert graškega ženskega kvarteta. Sodelovala pa sta še tenorist dr. Oton Stern in klavirist Franc Kaufmann. Na sporedu so bili Schubert, Haydn, Mozart, Strauss in Lehar. Koncert se bo jutri ponovil v Rušah.

Zatemetitev je od 1. novembra dalje strožje nadzorovana. Uvedene so tudi nove kazni. Predvsem bo vsakemu »grešniku« zatemetitve« začasno ukinjen električni tok. Sledila pa bo še policijska kazen. Listi so objavili nova navodila o vseh potrebnih pripravah za primer letalskega napada v zimskem času.

Smrtna nesreča. 60letni upokojeni železnikar Juri Sebesta iz Studencev je hotel pretekli petek s svojim vozčkom zaviti iz Tegethofove ceste v Mariboru v neko sosedno ulico. Ker je bil gluhi, ni čul, da se mu bliža tovorni avto. V poslednjem trenutku se je hotel umakniti, je pa skočil tako nesrečno pred avto, da ga je vozilo podrla in mu je počila lobanja. Sebesta je na mestu izdihnil.

Poizvedovanja. Jožefa Svečnikova, po rodu Zupanova iz Sv. Krištofa pri Laškem, je prejemala pokojnino in je 27. junija letos umrla brez oporoke. Kdor ima pravico do zapuščine, se mora v teku šestih mesecev zgledati pri sodišču v Laškem. — Nadalje je uveden postopek, da se proglasi za mrtvega Konrad Krois, rojen 1886, v Leiterspergu, po poklicu zidar, ki je 27. julija 1914, odrinil na bojišče v Galiciji in izginil brez sledu.

Nesreča z lovsko puško. 12letni kmečki sin Konrad Pec iz Selnice ob Dravi se je igral z očetovo lovsko puško. In kakor se tako rado zgodi pri taki nevarni igri, se je zgodilo tudi tokrat. Puška se je sprožila in mali Konrad je obležal s prestreljeno desnico in s šibrami v prsih. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico.

Ponesrečen gasilec. 53letni gasilec Avgust Marčič je padel pri gašenju nekega požara pri Slovenski Bistrici z ogrožja, se polomil in dobil notranje poškodbe. Kmalu po nesreči je izdihnil. V bivši pivovarni Union v Mariboru je bil zavpisen 30letni Grk Aleksander Novitinis, pri delu se je globoko vrezal v desnico. V Studencih pa si je zlomil nogo 16letni vajenec Franc Brandtner.

Iz Hrvatske

Prof. Bonclj v Sofiji. Nedavno se je mudil v bolgarski prestolnici tudi v Ljubljani dobro znani prof. inž. Josip Bonclj, ki je prišel tja v imenu hrvatskega ravnateljstva zunanje trgovine, da prouči bolgarsko industrijo. Prof. Bonclj je izvršil samo del svoje naloge in se v kratkem spet vrne v Bolgarijo.

O hrvatskih mornarjih na vzhodnem bojišču bo v torek 3. t. m. predaval v zagrebškem radiju dr. Slavko Pavličić.

Svečanosti ob 425-letnici Luthrove reformacije. Dne 31. oktobra je minilo 425 let, odkar je Luther na vratih cerkve v Wittenbergu nabil svojih 95 členov. Ta dan velja kot začetek reformacije v Nemčiji, odkoder se je širila po vseh evropskih deželah. Evangelizirani so ga slovesno proslavili tudi na Hrvatskem. V Zagrebu so bile v evangelijski cerkvi cerkvene slovesnosti v soboto in neleijo.

Iz Srbije

Generalni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji se je s svojimi uradi preselil iz Zemuna v Beograd.

General Nedić in London. Nemško časopisje se bavi s sovraznimi stališči, ki ga zavzema London nasproti srbski vladi in njenemu predsedniku generalu Nediću. Že nekaj časa angleško časopisje napada generala Nedića, ker angleška propaganda ni zadovoljna s tem, da se je v Srbiji začelo pozitivno delo in da se dežela zalovljivo obnavlja.

Tečaji Nemške akademije v Beogradu odloženi. Ker prostore Nemške akademije v Beogradu predizavajo, je bil izobraževalni tečaj, ki bi se moral začeti 1. novembra, preložen na 15. november. Prijava se še vedno sprejemajo. Učne ure bodo ob ponedeljkih, sredah in petkih dopoldne. Pristojbina za tri mesece znaša 300 din.

Kmetijska mladina se je vrnila iz Nemčije. Pred dnevi se je vrnila v Beograd skupina kmetijskih mladeničev, ki je julija letos odpotovala v Nemčijo, kjer so se uče-leženci šolali in praktično izpopolnjevali na nemških posevstvih. Na koledvoru so jih sprejeli zastopniki vlade in oblastev. Mladi kmetje so bili z bivanjem in postopanjem v Nemčiji nadvse zadovoljni.

SPORT

Strogi, toda pravični ukrepi

Nogometna zveza je izločila moštvi Mladike in Korotana iz tekmovalja v jesenskem turnirju — Na tretje mesto je prišel SK Vič, finalno tekmo za prvo in drugo mesto pa bosta igrala Ljubljana in Mars

Verifikacija mladinskih tekem. Po pregledu sodniških poročil o tekmah odigranih 18. in 25. oktobra ter 1. novembra se verifikirajo rezultati takole:

Dopolavoro tobačne tovarne - Zabjak 0:0, Vič - Mladika 3:0 Mladika - Dopolavoro tobačne tovarne 3:2 Vič - Zabjak 1:0 in Zabjak - Mladika 2:0.

Za tekmo Vič-Zabjak z dne 1. novembra se je ugotovilo, da se moštvo Dopolavora tobačne tovarne ni javilo na igrišču v določenem času in se zato proglašajo za zmagovalce par forfait Vič z rezultatom 3:0. Proti Dopolavoru tobačne tovarne ne bodo podzveti disciplinarni ukrepi, ker se je za izostanek vzelo na znanje opravilo.

Končna ocena. Končna ocena v turnirju A je naslednja: 1. Vič 6 točk, 2. Zabjak 3, 3. Mladika 2 točki in 4. Dopolavoro tobačne tovarne 1 točko. Za zmagovalca v turnirju A se zato proglašajo moštvo SK Vič. Nagrade bodo v turnirju sodelujoča moštva lahko dobivala v Nogometni zvezi 11. novembra od 18. do 19. ure.

Verifikacija tekem v turnirju B. Ob zaključku izločitvenega dela turnirja se po pregledu sodniških poročil verifikirajo rezultati takole:

I. skupina: Dopolavoro tob. tovarne-Mars 1:1, Vič-Zabjak 6:0, Dopolavoro tob. tovarne - Zabjak 3:0, Mars-Vič 9:0 in Mars - Zabjak 3:0.

Za tekmo Dopolavoro tob. tovarne-Vič, ki se je končala z rezultatom 7:0, se je po pregledu protesta, ki ga je predložil Vič, ugotovljalo, da je Dopolavoro tob. tovarne nastopil na tekmi s 5 igralci, ki niso bili med tistimi, ki so bili prijavljeni za sodelovanje na turnirju proglasilo za zmagovalca tekme moštvo Vič z rezultatom 3:0.

II. skupina: Ljubljana - Korotan 17:0, Ljubljana - Mladika 1:1.

Za tekmo Mladika - Korotan se je glede na poročilo sodnika in službovalca odbornika, glede na protest Ljubljane, ki je izpodbijal regularnost same tekme, ugotovilo, da Korotan ni branil lastnih možností, kakor bi bil moral z očitnim smotrom, da pomaga Mladiki v skupinski oceni. Tekma sama se razveljavlja in se moštvi Mladike in Korotana izključita od nadaljnjega sodelovanja v turnirju. Obžaluje se nesportni nastop omenjenih moštev in se opominjajo voditelji k boljšemu pojmovanju njihovih dolžnosti.

Ocene: I. skupina: Mars 5 točk, Vič 4 točke Dopolavoro tob. tovarne 3 točke, Zabjak 0 točk. II. skupina: Ljubljana 3 točke, Mladika 1 točko in Korotan 0 točk.

V skladu s tem se pripisujeta k odigranju finalne tekme moštvi Marsa in Ljubljane za 1. in 2. mesto, med tem ko je brez nadaljnjega zasedlo tretje mesto moštvo Vič, ker sta iz finala izključeni Mladika in Korotan.

Odločena tekma med Marsom in Ljubljano bo odigrana v nedeljo 8. t. m. ob 15. na stadionu. Sodil bo g. Vladimir Vrhovnik, mejna sodnika pa bosta g. Pušhagen in Kos.

Gornji sklepi ne potrebujejo nobenega komentarja. Dogodki preteklih tednov in igri med Mladiko in Korotanom, ki smo jih že dovolj opisovali in tudi primerno ožigosali, so zahtevali energičnih odločitev za ohranitev sportnega prestiža. Zveza je izrekla stroge, toda pravične ukrepe in prepričani smo, da bodo njeni ukrepi zadeli samo na odobravanje vseh, ki želijo našemu sportu čim prejšnjo oživitve. Na poti do tega pa mora ostati disciplina prvi mentor!

Med vrstami

Hans Stuck na cesti

Hans Stuck spada razen že pokojnega Rudolfa Caracciola med najbolj znane avtomobiliste dirkače v Nemčiji in na svetu sploh. O sebi pripoveduje zdaj med vojno vojakom — in napisal je tudi knjigo z naslovom »Moje za motorje« s takimi anekdotami — vselej in žalostne zgodbe iz svojega pestrega življenja med najbolj drznimi sportniki.

Nekdo — izberimo si izmed mnogih vsaj eno — sta s prijateljem vežbala na cesti — obračanje z avtomobiloma. Bilo je po dežju in takrat mora dirkač v avtomobilu res imeti v rokah zavore; zato sta s. t. tudi izbrala takšen dan za svoje vežbe. Kaj je bil naravno, da jima je pri tem privozi nasproti grozov, ki je že od daleč opazil njuno premetavanje po asfaltu ter res tudi v primerni razdalji ustavil svoje vozilo.

— Kaj pa početa vidva tukaj, sredi najbolj živahnega prometa?

— Učiva se obračati, pravi Stuck.

— Taká neumnost! Ali nimata pametnejšega izgovora? Ali sploh smeta voziti z avtomobilom?

— Kakopak, pravi Stuck, in še kakšno izkaznico imava! Jaz sem Stuck!

Ospuli mož se v sede v avtomobil in nadaljuje svojo pot brez besede. Preden pa izigne Stucku in tovarisu izpred oči, jima zakliče še tole v tolažbo:

— Zdjaj grem po policijo — tega mi je pa že dovolj. Če že ne znata voziti, ni važno največja krivda, da sta pri belem dnevu pijana, da se izdajata za našega najslavnejšega dirkača, to pa res že presega vse meje!

Pet bratov boksarjev

Ali ste že slišali, da je neki francoski družini ime Famechon. Ne, prav tako kakor tudi mi ne. Zdjaj smo slišali o njej iz boksaških krogov, in sicer predvsem zaradi tega, ker je v njej nič več in nič manj kakor pet bratov boksarjev. Vsi so sinovi, marljivega kmeta na belgijsko-francoski meji in oče jim je lahko že večkrat čestital za razne lepe uspehe v ringu.

Najmlajši Raymond je star 17 let in je že prvak med francoskimi amaterji naše kategorije. Drugi André je dopolnil 26 let in si je že priboril celo vrsto naslovov v peresni kategoriji. Kakor pripovedujejo, namerava sploh prestopiti med profesionalne. Emile je naslednji, še dve leti starejši, ki je sploh že v profesionalnem taboru. Tri križe ima na ramah četrti Alfred in še vedno se odlično drži med svojimi vrstniki profesionalni peresne teže, kjer dozdaj še ni izgubil nobene bitke. 32 let star je »senior« bratov Famechonov Lucien, ki si je že pred vojno osvojil zveneč prvenstveni naslov, potem pa ga je vojna zanesla v ujetništvo. Tudi tam se je kaj pridno udeleževal v zabavo svojih tovarišev.

in so mu za to priznali še naslov prvaka Stalaga (stalnega ujetniškega tabora v Nemčiji).

Pet bratov, pet boksarjev — kakor majhna boksaška reprezentanca, ki ima še to prednost, da ji za treninge ni treba iskati partnerjev po svetu, temveč se kar pomenijo med seboj, kdo bo koga...

Od krav na kolo.

Krave je pasel od 16. leta Louis Caput, danes pa je ta »kravji pastir na kolesih«, s katerim imenom ga poznajo po vsej Franciji, že med najboljšimi svoje stroke. Fant je star 20 let in je v zadnji vožnji po Franciji zasedel nadvse častno tretje mesto med vsemi udeleženci. Na tej vožnji, ki je bila prva te vrste zanj, je pokazal izredno vztrajnost in voljo, tako da mu strokovnjaki po pravici obetajo najlepšo hodočnost. Caput se je udeležil še nekaterih težavnih dirk in je bil povsod, kjer se je prijavil, zelo nevaran nasprotnik za najboljše.

Kakor sodijo, bo v tem nekdanjem kravjem pastirju zrastle drugi Antonin Magne in bo z njim francosko kolesarstvo po dolgem spet dobilo dostojnega predstavnika. Tako se marsikje pojavljajo mladi in veliki sportniki v najbolj nenavadnih okoliščinah, prav tako kakor je že iz preteklosti znanih mnogo podobnih primerov.

Čudne navade odličnega sportnika

Že nekajkrat smo zadnji čas pisali o nekem novem francoskem talentu za atletiko, ki se je najbolj postavil na prvenstvenem teku na 10.000 m, kjer je zrušil 31 let stari državni rekord Jeana Bouina in se pozneje vidno uveljavil povsod, kjer je nastopil. V mislih imamo Jeana Lalannea iz Bordeauxa, ki je zdaj na jeziku vsakega Francoza, ko se zanj govori. Zanimajo življenja na tekaških.

Dečko je izredno muhaste narave in po postavi komaj kaže, da bi se v njem skrivale take sposobnosti. Iz njegove okolice se je izvedelo še, da najraje uživa meso (da, da, čisto resnično!) ter je pri vsakem svojem nastopu pokrit z znano temnomodro čepico, kakršno nosijo Baski. Sto metrov pred ciljem, prav takrat, kadar se Lalanne zažene v zadnji polet do zmage, strga vselej čepico z glave in jo zažene v velikem loku kamer koli. Dozdaj so mu jo navdušeni gledalci še vselej vrnili.

In še nekatere take...

Najboljše italijansko nogometno moštvo Rome — tako je bilo ob zaključku lanske sezone, zadnji čas pa manj učinkovito brani to svojo čast — išče (brez inserata) si gurnega strelca za enajstmetrovke. Stvar je namreč ta, da je v petih tekmah jesenske sezone zastreljalo že pet takšnih priložnosti, pa se zdaj nihče od trenutnih nadalcev ob taki priliki ne upa več k žogi. Kajti vsaka gre mimo! Kjer se drži smola, gre pač vse narobe!

O irskem metalcu kladiva Bertu Heal-

tonu so razbožnili vest, da je nedavno presenetil gledalce z neverjetno zmazko 58,68 metrov, kar bi pomenilo, da bi se bil približal do samih 32 cm svetovnemu rekordu Nemca Blaska. Sedaj se je izkazalo, da je bilo orodje, ki ga je vhitel Heaton, reci in piši 15 gramov prelako. Razlika je resda neznatna, toda v sportu veljajo stroga pravila in za vse enaka. Z rekordom torej to pot ni bilo nič!

Med najstarejše aktivne nogometaše bi lahko prištevati Raymonda Brainea, znane ga mednarodnega igralca, ki je prepotoval že vso Evropo in igra zdaj spet za barve svoje domovine Belgije. Mož je medtem dosegel že 34. leto starosti, bo pa v kratkem spet nastopil v flamski reprezentanci, ki bo v Wuppertalu igrala z nemškimi vojaki. Če se še spominjate, je bil Braine tudi v moštvi, ki je l. 1937. v Londonu zastopalo evropsko celino v nogometnem dvojboju z domovino nogometna Anglijo.

— V koroškem nogometnem prvenstvu je bila zadnja nedelja zaradi slabega vremena na Jesenicah odigrana samo ena tekma za točke, in sicer med LSV iz Celovca ter enajstoričnega Kranja v Celovcu Kranjca. ni so izgubili, obe točki po porazu 0 : 2 (0 : 0). Gostje so zapustili najboljši vtis v prvi polovici igre, v kateri sta se odlikovala desna zveza Slapar in srednji krilec Žorž. Po odmoru pa so bili domačini dovolj boljši, da so zasluženo spravili zmago. — Kakor piše kranjski tednik, sta se od jesenskih sportnikov pred kratkim izkazala na nekem turnirju v Heppenheimu na Hesenskem oba tabletinca igralca Strumbal in Knific. V množici 150 igralcev sta tamkaj čisto neznana Jeseničana premagala vse do zadnjega in zasedla v obeh najvažnejših konkurencah, v singlu in dvojlu moških, prva mesta.

SLAVA

Tristan Bernard se je dolgočasil. Stopil je k trgovcu s stariinami. »Koliko velja ta kip?« ga je vprašal. »Stodvajset frankov, dragi gospod.« »Za vrata, to je veliko preveč! Osemdeset frankov vam dam.« »To je vendar napol zastoj, dragi gospod! Pri tej ceni imam izgubo. Toda z možem, kakršen ste vi, se ne maram pogajati.«

Tristanu Bernardu prav za prav kip niti ugajal ni, toda ljubeznivost trgovca s stariinami je lasčala njegovemu samoljublju. Umetnik je vedno vesel, če vidi, da ga ljudje poznajo. Plačal je in še rekel: »Kip mi pošljite na dom, kajne?« »I seveda, dragi gospod, o seveda! In kako je vaše cenjeno ime, če smem prositi?«

»Gospod Karlinčič, vaš mali vam je vsak dan bolj podoben?«

»Kaj pa je spet naredil?«

»Verujte mi, da imam vsega Goetheja v glavi!«

»Grom in strela! Katerega pa? V dveh zvezkih, v štirih zvezkih ali morda luk-suzno izdajo s slikami?«

Pri vedeževalki

»Še nekaj, gospod! Bojite se neke plavo-laske!«

»Prepozno! Sem se že poročil z njo!«

Ona: »Kako bi živel brez mene?«

On: »Ceneje!«

»Pojdite v lekarno po zdravilo in vzemite dnevno po šest kavnih žličk!«

»Kako, gospod, ko pa imamo samo tri žlice?«

»Ko sem suknjič prvič zapel, je že počil šiv!«

»Da, da, vidite, kako močno so prišli gumbi na naših izdelkih!«

»Mudi se mi, kje je moja pečenka?«

»Je pečena komaj na eni strani!«

»Dobro, prinesite mi vsaj to stran!«

Dr. JOŽE FURLAN

specijalist za bolezni ušes, nosu in grla
ordinira od 2.—3. ure
Turnograjska št. 4 (nasproti »Dramec«)

Marija Mikeč

branjevka
v starosti 81 let.
Pogreb bo v petek 6. novembra ob 4. popoldne v Zal. k Sv. Križu. Ljubljana, 5. novembra 1942.

Zaljubljeni: MARIJA, hči; MAKŠ in GREGOR, sinova; STANA in MARIJA, vnukinji; ANA, snaha

Če se približa človeku smrt

Kaj čuti in stori človek v trenutkih smrtnih nevarnosti?

V napetih pustolovskih romanih večkrat beremo, da človek v največji nevarnosti, ko takorekoč z eno nogo že stoji v grobu, hitro pogleda z duhovnim očesom svoje življenje, in da najde v zadnjem trenutku izhod iz nevarnega položaja s svojim treznim prevdorkom. Toda o tem bi se lahko dvomilo. Ali onemogoči človeku strah v nevarnih trenutkih vsako razmišljanje in ravnanje, ali pa se človek lahko obvlada? Na ta vprašanja ni lahko odgovoriti. Kaj človeku umirajoči človek, ne bomo mogli nikoli dognati, kajti zadnji trenutki našega življenja so k sreči zastati in ostanejo nam večna zagonetka. Pač pa lahko ugotovimo, kaj človeku v smrtni nevarnosti, ko gre za doživetje umirajočega.

Značilno je v tem primeru doživetje znanega nemškega lovca Hagenbecka. Bil je na ekspedicijski v Zadnji Indiji, kjer ga je napadel divji slon. Dvignil ga je na otok in zalučal daleč v goščo. Tam je obležal Hagenbeck nezavesten, sam daleč od vsake človeške pomoči. Ko se je zdrnil iz omedlevice se ni mogel gibati, tako ga je bil zdelal slon. Ležal je ob potoku, ki je naglo naraščal, ker se je bil maloprej odtrgal oblak, tako da se je potok hitro izpremenil v čerečo reko. Hitro se je bližala Hagenbecku smrt. Najhuje je pa opazil šele, ko je klical na pomoč. Zasišal je namreč sikanje kraljevske kobre, najstrupenejši azijske kače. Ležala je domet meter daleč od njega in že se je začela plaziti proti njemu. Približala se mu je, se spizlajala čez njegovo roko na prsi in njeno sikajoče črevo je bilo komaj še dobro od oddaljeno od njegovega obraza. Tako je kača obležala zvitva v kolac.

Hagenbeckov položaj je bil naravnost grozen. Samo popoln mir ga je mogel rešiti. Kače napadajo samo premikajoče se živali, kar je izkušeni lovec Hagenbeck dobro vedel. Toda prav tedaj je začutil po vsem telesu skeleče bolečine, kajti pčkal so ga moskiti po obrazu in po rokah, po telesu so ga pa grizle mravlje. Vsak živec je vplil po kretnji, vse telo bi bilo rado zarogotalo in se jelec premikati, da bi se oddaljalo nadležnega mrčesa, toda na Hagenbecku je ležala strupena kača, a kraj tega je večno bolj naraščala voda.

Pozneje je Hagenbeck pravil, da je v tistih strašnih trenutkih samo en občutek — občutek strahu in groze. V takih trenutkih pa ča narava človeku izredno jasen razum. Hagenbeck se je jasno zavedal možnosti rešitve in ta zavest je pomagala njegovi volji, da je mirno prenašal najhuje bolečine, ne da bi se ganil, ali zaklical na pomoč. Nagon samohrane je izključil vsako misel in premagal najhuje dražnje.

živcev tako da je lahko Hagenbeck mirno ležal, dokler se kača ni spizlajala naprej, ker ga je smatrala za mrtvega. Kmalu potem so pihiteli Hagenbeckovi tovariši in rešili so ga v zadnjem trenutku, da ga ni zalila voda.

Nobene govora torej ne more biti o romantičnem sanjarjenju in pogledih nazaj v življenje, kadar je človek v smrtni nevarnosti. Gre samo za osrelotočanje vse sile volje na en cilj, kar narekuje človeku naravni instinkt. Vsako živo bitje se z vsemi silami bori proti smrti in tako je tudi s človekom.

Krokodili čuvarji zakladov

Mnogi indijski knezi imajo še zdej čudno navado, da prepuščajo svoje zaklade v varstvo zverem ali krokodilom. Nekateri imajo za čuvarje zakladov tigra. Krokodile imajo za čuvarje zakladov večinoma knezi najprimitivnejših plemen. Dragocenosti spravljajo v debele izdobljene veje, ki jih zamaše in polože v reko ali stoječo vodo, kjer živi mnogo krokodilov. Posebno za neseljivi pa najbrže ti čuvarji niso, saj jih tatovi lahko pobijejo.

700 letnica nogavic

Prve nogavice so se pojavile na svetu približno pred 700 leti. Ustno izročilo pravi, da so začeli španci prvi nositi nogavice. Tam je prišel nekdo na misel plesti nogavice. Prvotno so se zdele ljudem nogavice zelo čudne. Preden so se pojavile nogavice, so si ovijali ljudje noge s krpami, kakor se jih še zdaj večinoma na kmetih, ali pa so nosili gamaše. Ko so se pa pojavile nogavice, so veljale za znak visokega stanu. Visoki španski gospodje so hodili v nogavicah in razkazovali tako svoje bahaštvo.

Iz Španije so se razširile nogavice po svetu. O francoskem kralju Henrik VIII. je znano, da je nosil nogavice, izvirajoče iz Španije. Ko je pa za časa škotskega kralja Jakoba I. v 14. stoletju nek William Lea izumil prve statve za pletenje nogavic, ni mogel prodreti s svojim izumom. Čas za to še ni bil zrel. In tako so ljudje še vedno nosili na roko delane nogavice, ki so pa bile še tako drage, da so jih morali kupovati samo bogataši. To je veljalo zlasti za svilene nogavice, ki si jih celo nekateri kralji niso mogli privoščiti, tako drage so bile. Od omenjenega kralja Jakoba I. se je ohranilo pismo, v katerem prosi nekega grofa, naj mu vsaj za en dan posodi svoje svilene nogavice, češ da mora sprejeti v avdienci španskega poslanca, pred katerim bi se rad pojavil v vsem svojem dostojanstvu. V ta namen je kralj nujno potreboval svilene nogavice. Zgodovina ne pove, da-li mu jih je grof posodil ali ne.

UČITELJSKA TISKARNA, D. D. V LJUBLJANI

naznanja, da je umrl dne 4. novembra 1942

predsednik ustanovnega odbora in njen prvi predsednik

LUKA JELENC

ravnatelj meščanske šole v pokoju

Pogreb spoštovanega pokojnika bo z Zal v petek, dne 6. novembra 1942 ob 15. uri.

Ohranili ga bomo v častnem spominu.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1942.

UČITELJSKA TISKARNA, D. D., LJUBLJANA

ZAHVALA

Vsem, ki so čustvovali z nami ob bridki izgubi našega dobrega

ing. IGA PEHANIJA

univerzitetnega profesorja

vsem, ki so ga spremenili na poslednji poti, darovali vence ali kakorkoli počastili njegov spomin, se iskreno zahvaljujemo. Posebno hvalo smo dolžni gosp. rektorju dr. M. Kosu za lepe poslovilne besede, proforskemu zboru in študentom-montanistom za častno sprejeto, g. dr. Fr. Brandstetterju pa za skrb, ki jo je posvečal pokojniku v času bolezni.

Maša zadušnica bo 10. novembra ob 1/2 8. uri zvečer v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 5. novembra 1942.

RODBINA PEHANIJEVA

P. G. Wodehouse:

PODJETNI SAM

Humorističen roman

svetilka je obsevala na zidu napis »Vila Sv. Rafael«. Gospod Braddock je poročal s soferjem ter odvedel Sama skozi vrtna vrata. Vzpel se je po stopnicah pred hišnimi vrati in jih odklenil s ključem, ki ga je po napornem iskanju privlekel iz žepa. Sam se je zagledal v majhni veži, ki jo je medlo razsvetljevala plinovka.

»Počakaj malce tu,« mu je s široko kretljivo rekel Braddock. »Takoj se vrnem. Govoriti moram z nekom.«

»Govoriti z nekom?«

»Da... Z nekom, ki je zunaj... Gre za nekega Evansa, ki je bil moj sošolec... Zelo važna reč...«

In s tisto presenetljivo naglasi, ki je bila značilna za njegovo početje v nocojšnji noči, je Willoughby Braddock smuknil iz hiše ter izginil, kakor je bil prišel.

Samove misli so po tem burnem odhodu njegovega gostitelja krenile v dvojne povsem nasprotnih smeri. V dobro si je mogel šteti, da je bil živ in zdrav in da je imel vsaj stredo nad glavo, češar se še pred nekaj urami ne bi bil nadejal, manj razveseljena stran zadeva pa je bila njegova goreča, a jalova želja, da bi mu bil prijatelj vsaj povedal, kje je tista blažena zofa, na kateri naj prebije ostanek noči.

Ni mu kazalo drugega, kakor da se nekoliko razgleda. Zaželeno ležišče je najbrže stalo v sobi, kamor so vodila vrata na drugi strani veže.

Komaj pa je storil nekaj korakov in pritisnil na kljuko, da bi se prepričal kako in kaj, je mahoma rekel za njegovim hrbtom mehak, toda odločen glas: »Roke kvišku!«

Ob znožju stopnic je stala mlada ženska v copatah in rožnati nočni halji; njena velika usta so bila neizprosno stisnjena, v predvstavih laseh so se ji lesketale navijalke. V desni roki, dvignjeni do višine oči, je držala samokres.

VII

Sam v vili »Sv. Rafael«

Malokdaj se kakemu dekletu zgodi, da bi videlo svoje prerokbe že čez nekaj ur uresničene, zato si lahko mislimo razburjenje Klare Lippettove, ko je v hišni veži zagledala Sama. Šele popoldne je bila napovedala, da ne bo dolgo, ko bodo vdrl v hišo razbojniki, in evo, zdaj je stal tak nepridiprav pred njo! Ogorčenje nad nočnim zločincem ji je le malce ublaževal občutek hvaležnosti, kakršno čutimo do človeka, ki je točno prišel na sestanek. O kakem strahu ni bilo niti sledu. Roka, v kateri je držala namerjeno pištolo, ji ni prav nič drhtela.

Pištolo smo rekli, da se ne izneverimo ustanovljenemu izrazoslovju, toda v resnici se je zdelo Samu pravcat topič. Ni čudo, da je takoj začutil potrebo, opravičiti se zaradi svoje navzočnosti v veži in jo pojasniti.

»Denite tisto bombardo stran!« je rekel z nujnim glasom.

»Kaj pravite?« je hladno odgovorila Klara. »Tisto smrtonosno orožje, hočem reči... Previdno ravnavajte z njim, za Boga. Baš vame je namenjeno.«

»Vem, da je.«

»Oh, nu prav... Delajte torej, kar vas je volja... Ako nimate boljše tarče... je Sam zagodrnjal.

Vendar se je nekoliko potolažil, ko je videl dekletov trdni nastop. Očitno je bilo, da ne spada med tista živčna babščeta, ki jih vsak šum prestraši, tako da same ne vedo, kdaj pritisnejo na petelina.

Nastal je premolk. Klara, ki je še vedno merila nanj, je z drugo roko privila plamen plinovke kvišku. Sam, misleč, da je zdaj odprta razgovoru prosta pot, je hitro nadaljeval.

»Vem, da vas preseneča, ko me vidite tu,« je rekel, posnemaje literarni slog svojega prijatelja Todhunterja.

»Kaj še,« je odvrnila Klara.

»Nič niste presenečeni?«

»Ne. A pozor, držite roke nad glavo.«

Sam je vzdihnil.

»Ni prav, da ste z menoj tako osorni,« je nadaljeval po kratkem molku. »Ko bi vedeli, kaj se mi je zgodilo! Ne morete si misliti, kako me nocoj vse preganja.«

»To ni vzrok, da vlamljate v tuje hiše,« ga je Klara s poudarkom opozorila.

»Vaša osnovna domneva je zmotna,« je s prikupljivim nasmeškom odvrnil Sam. »V to milo hišico nikakor nisem prišel kot vlomilec. Kakor koli se

čudite moji navzočnosti, ljubka gospa Braddockova, vendar jo prav lahko pojasnim.«

»